

בית המדרש "תורת דוד"
ע"ש הגה"צ רבי דוד בר חן זצ"ל - רבה של שדרות,
והרבנית רות בר חן ע"ה

"תורת דוד"

השיעור השבועי

פרשת כי תבוא

תשפ"ה

(שנה ח', גליון מס' 406)

שיעורי הרב אליהו בר חן

e0527191965@gmail.com | 052-719-1965

השיעור השבועי מתקיים בכל יום שלישי **באמצעות הזום**

לקבלת קישור כניסה:

052-719-1965 / 055-557-0895

זמן תחילת השיעור:

שעון קיץ - 20:30

שעון חורף - 20:00

לקבלת הגיליון השבועי בדוא"ל:

נא שלחו הודעה לכתובת: k.torat.david@gmail.com

תחת הכותרת "גיליון שבועי"

פרשת כי תבוא התשפ"ה

"וְאָמַרְתָּ אֵלָיו - שְׂאִינֶךָ כְּפֹי טוֹבָה"

א. "זָכוֹר אֶת אֲשֶׁר עָשָׂה לָךְ עַמְלֶךָ, בְּדֶרֶךְ, בְּצִאתְכֶם מִמִּצְרָיִם. אֲשֶׁר קָרָךְ בְּדֶרֶךְ, וַיִּזְנֶב בָּךְ כָּל הַנְּחֻשִׁים אַחֲרֶיךָ, וְאַתָּה עָגַף וַיִּגַּע, וְלֹא נָרָא אֱלֹהִים. וְהָיָה בְּהֵנִיחַ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ - לָךְ, מִכָּל אִיבֶיךָ מִסָּבִיב, בְּאַרְצָךְ אֲשֶׁר יְהוָה אֱלֹהֶיךָ נָתַן לָךְ נַחֲלָה לְרִשְׁתָּהּ, תִּמְחָה אֶת זֶכֶר עַמְלֶךָ, מִתַּחַת הַשָּׁמַיִם, לֹא תִשְׁכַּח", (סוף פרשת "כי תצא"). דברים, כה', יז' - יט').

"וְהָיָה כִּי תִבּוֹא אֶל הָאָרֶץ, אֲשֶׁר יְהוָה אֱלֹהֶיךָ נָתַן לָךְ נַחֲלָה, וִירִשְׁתָּהּ, וַיִּשְׁבָּתָּ בָּהּ. וְלִקְחָתָּ מֵרֵאשִׁית כָּל פְּרִי הָאֲדָמָה, אֲשֶׁר תִּבְרִיא מֵאֲרָצְךָ, אֲשֶׁר יְהוָה אֱלֹהֶיךָ נָתַן לָךְ, וְשָׂמַתָּ בַטֶּנָּא, וְהִלַּכְתָּ אֶל הַמָּקוֹם - אֲשֶׁר יִבְחַר יְהוָה אֱלֹהֶיךָ לְשָׁכֹן שְׁמוֹ. וּבָאתָ אֶל הַכֹּהֵן, אֲשֶׁר יְהִיָּה בְּיָמֶיךָ הֵהֱם, וְאָמַרְתָּ אֵלָיו - הִגַּדְתִּי הַיּוֹם לַיהוָה אֱלֹהֶיךָ, כִּי בָאתִי אֶל הָאָרֶץ - אֲשֶׁר נִשְׁבַּע יְהוָה לֵאבְתִּינִי לָתֵת לָנוּ", (ויש פרשתן. דברים, כו', א' - ג').

"וּבָאוּ עֲלֶיךָ כָּל הַקְּלָלוֹת הָאֵלֶּה, וַיִּרְדְּפוּךָ וְהִשְׁיגוּךָ עַד הַשְׁמָדָךְ, כִּי לֹא שָׁמַעְתָּ בְּקוֹל יְהוָה אֱלֹהֶיךָ - לְשִׁמּוֹר מִצְוֹתָיו וְחֻקֹּתָיו אֲשֶׁר צִוָּךְ. וְהָיָה בָּךְ לְאוֹת וּלְמוֹפֶת, וּבְזָרְעֶךָ, עַד עוֹלָם. תַּחַת אֲשֶׁר לֹא עֲבַדְתָּ אֶת יְהוָה אֱלֹהֶיךָ - בְּשִׁמְחָה וּבְטוֹב לֵבָב, מְרֹב כֹּל", (סוף פרשתן. דברים, כח', מה' - מז').

ב. במאמר זה, נעמוד ב-ה' עניינים. וכדלהלן:

א. כלל נקוט הוא בידינו ¹, שבכל מקום שנאמרה האות ו' בתחילת המילה, אזי, "וי"ו מוסיף על עניין ראשון".

¹ פסחים, ה' ע"א.

יבמות, ט' ע"א.

בבא קמא, קז' ע"ב.

בבא מציעא, צה' ע"א.

ומעתה, כאשר פרשתן פותחת במילים "וְהָיָה כִּי תָבֹא" וכו', כוונת הכתוב להוסיף על העניין שלפניו,

והיינו, פרשת זכור את אשר עשה לך עמלק וכו'.

ובמאמר זה, שומא עלינו לעיין:

מהו הקשר והשורש לסמיכות הכתובים?

ב. כתב הגה"ק רבינו שם קלינגברג הי"ד מזלושיץ ²:

דהנה, בעניין הביכורים, מצינו במשנה במסכת ביכורים ³, "יורד אדם בתוך שדהו, ורואה תאנה שבכרה".

והנה, במסכת ברכות ⁴, למדנו, "אילן שאכל ממנו אדם הראשון ... רבי נחמיה אומר, תאנה היתה,

שבדבר שנתקלקלו בו, נתקנו,

שנאמר ⁵, 'וַיִּתְּפוּ עָלֶיהָ תְּאֵנָה'."

ומכאן למדת, שתיקון חטאו של אדם הראשון, נעשה על ידי מצוות הביכורים. עד כאן דברי קודשו, עיין שם.

ובמאמר זה, שומא עלינו לעיין:

היאך מתקיים אותו התיקון?

שבועות, י' ע"א.

זבחים, מח' ע"א.

מנחות, יט' ע"א.

חולין, עח' ע"א.

כריתות, כב' ע"ב.

² בספרו הקדוש "אהלי שם", (על פרשתו).

³ פרק ג' משנה א'.

⁴ מ' ע"א.

⁵ בראשית, ג' - ז'.

ג. כתב הגה"ק רבינו נחמן זיע"א מברסלב ⁶ :

**"מי שֵׁאִין לוֹ בֶּן זָכָר, יִרְגֵּיל אֶת עַצְמוֹ לְהִבְיָא מִתְּנוּת לְתַלְמִידֵי חֲכָמִים, וַיֹּאמֶר
פְּרָשָׁה שֶׁל בְּכוֹרִים,**

וְגַם לְלַמֵּד גִּמְרָא הֶרְבֵּה וַיִּמְעַט בְּלַמוּד אֲגָדָה, כִּי לַמוּד אֲגָדָה הוּא מְסַגֵּל לְבָנוֹת".

ובמאמר זה, שומא עלינו לעיין :

מהו הקשר בין מצוות ביכורים לבין בנים זכרים?

ד. בטעם הבאת הקללות האמורות בפרשתן, נאמר ⁷ , "וּבָאוּ עָלֶיךָ כָּל הַקְּלָלוֹת
הָאֵלֶּה, וַיִּדְפּוּךָ וַהֲשִׁיגוּךָ עַד הַשְׁמָדָךְ, כִּי לֹא שָׁמַעְתָּ בְּקוֹל יְהוָה אֱלֹהֶיךָ - לִשְׁמֹר
מִצְוֹתַי וְחֻקֹּתַי אֲשֶׁר צִוֵּיךְ".

ומבואר, שהתנאי היחיד למניעת הקללות, הוא עבודת ה' בשמחה.

ובמאמר זה, שומא עלינו לעיין :

**מפני מה עבודת ה' ללא שמחה מביאה על האדם קללות, והלא סוף כל סוף הוא
קיים את מצוות הבורא ית"ש?**

ה. במסכת מגילה ⁸ , מצינו לדבריו של רבי שמעון בן אלעזר :

"עזרא, תיקן להן לישראל -

שיהו קורין קללות שבתורת כהנים, קודם עצרת,

ושבמשה תורה, קודם ראש השנה".

והקשתה הגמרא :

מאי טעמא?

והביאה הגמרא, לתירוצו של אביי, משמו של ריש לקיש :

"כדי שתכלה השנה וקללותיה".

⁶ בספרו הקדוש "ספר המידות", (ערך בנים, חלק ב', אות יט').

⁷ דברים, כח' - מה'.

⁸ לא' ע"ב.

ובמאמר זה, שומא עלינו לעיין:

היאך קריאת הקללות האמורות בפרשתן, מהוות הבטחה וברכה, לכך "שתכלה השנה וקללותיה"?

ג. כתב הגה"ק בעל "באר משה" זיע"א⁹:

"הבה נתבונן, ונראה, מה עניין מחיית עמלק, שהוא סוף הפרשה הקודמת, למצוות ביכורים, שבה היא תחילת פרשתינו.

וביותר, שנאמר 'וְהָיָה'¹⁰, ב-וא"ו המוסיף על עניין ראשון¹¹,

דבר המלמדינו, שיש איזה קשר בין שתי המצוות.

ונוכל לומר -

שכל עיקרה של מצוות ביכורים, תלויה, בעקירת מידתו הרעה של עמלק,

והיינו, שהאדם יתרחק מזוהמת עמלק.

שהרי מצינו¹², שקראו לעמלק, בשם 'כפוי טובה'.

⁹ בפרשתן, (עמודים תשנז'-תשנח').

¹⁰ דברים, כו' - א'.

¹¹ פסחים, ה' ע"א.

יבמות, ט' ע"א.

בבא קמא, קז' ע"ב.

בבא מציעא, צה' ע"א.

שבועות, י' ע"א.

זבחים, מח' ע"א.

מנחות, יט' ע"א.

חולין, עח' ע"א.

כריתות, כב' ע"ב.

¹² מדרש תנחומא, (פרשת "בשלח", אות כה').

והכוונה היא, על דרך שפירש המהרח"ו ז"ל, בפירושו לתהילים 'עץ הדעת טוב', על מאמר הכתוב ¹³, 'אָמַר נָבֵל בְּלִבּוֹ' -
'נודע, כי הנבל, הוא מי שהוא כפוי טובה,
והנה, הוא מי שמתגאה על בני אדם,
בחושבו, כי אף אם יעשו עמו כל טובות שבעולם, הכל כנגדו כאין,
כי כזה וכזה חייבין לו כל העולם,
ואינו משלם להם טובה, אלא הוא כפוי טובה'.
וזה שנאמר ¹⁴, 'לֹא יִקְרָא עוֹד לְנָבֵל נְדִיב' -
היינו, שהנבל סבור, שהכל חייבים להיטיב עמו,
ואילו הוא, לעולם אינו מחזיר להם טובה.
והנה, אמרו רבותינו ז"ל ¹⁵, על מאמר הכתוב ¹⁶, 'אָמַר נָבֵל', זה עשיו הרשע.
ומובן -
שעמלק, בן בנו של עשיו הרשע, אף הוא בכלל זה.
והיינו, כמבואר, שיסוד זוהמת עמלק, היא הגאווה וגסות הרוח,
ולפיכך, נקרא הוא כפוי טובה, על שם גאוותו, הגורמת לו להיות כפוי טובה.
ואילו במצוות ביכורים, מצינו ¹⁷, על מאמר הכתוב ¹⁸, 'וּבָאתָ אֶל הַפֶּה, אֲשֶׁר
יְהִי בַּיָּמִים הֵהָם, וְאָמַרְתָּ אֵלָיו - הִגַּדְתִּי הַיּוֹם לַיהוָה אֱלֹהֶיךָ, כִּי בָאתִי אֶל הָאָרֶץ -
אֲשֶׁר נִשְׁבַּע יְהוָה לַאֲבֹתֵינוּ לָתֶת לָנוּ' - 'שאינך כפוי טובה'.

¹³ תהילים, יד' - א'.

¹⁴ ישעיה, לב' - ה'.

¹⁵ מדרש "שחר טוב", (תהילים, יד').

¹⁶ תהילים, יד' - א'.

¹⁷ ספרי, סוף פרשתן.

¹⁸ דברים, כו' - ג'.

ומוכח -

כי ביכורים, הוא הניגוד הגמור לכפיית טובה.

ולכן -

הוסמכה מצוות ביכורים לפרשת עמלק, שמידתו כפיית טובה,
כדי להורות, שעל ידי עקירת מידה מגונה זו, זוכים לקיים מצוות ביכורים
כהלכתה".

עוד כתב רבינו זיע"א¹⁹ :

על פי מה דקיימא לן²⁰, "אין 'והיה', אלא לשון שמחה".

ועל פי מה דקיימא לן במצוות ביכורים²¹, "אין 'והיה', אלא מיד".

שבאה התורה הקדושה להורות לנו, את גודל השמחה וההשתוקקות לביאת
הארץ, משעה שנצטוו לכך.

ולהלן יתבאר העניין, בסייעתא דשמיא.

ד. עוד כתב רבינו זיע"א²² :

"הבה נתבונן בפרשת ביכורים, ונראה, עד כמה חביבה היא לפנינו יתברך,

שהרי משונה מצווה זו משאר מצוות, בזה שטעונה ווידוי.

וכן נראית החביבות, ממה שבשבילה נברא העולם ...

מצינו בחז"ל²³, על מאמר הכתוב²⁴, 'וְתִרְוַמֶת יָדָךְ', אלו ביכורים,

ופירש רש"י, דכתיב בהו יד, 'וְלָקַח הַכֹּהֵן הַטָּמֵא מִיָּדָךְ'²⁵ ...

¹⁹ שם, בעמודים תשנח'-תשנט'.

²⁰ בראשית רבה, פרשה מג', ג'.

²¹ ספרי, סוף פרשתן.

²² שם, בעמודים תתיט'-תתכא'.

²³ פסחים, לו' ע"ב.

²⁴ דברים, יב' - יז'.

ברם, הט אוזנך, ושמע דברי אמת, מה שכתב המלבי"ם ז"ל, בביאור הכתוב ²⁶,
'ויאמר אברהם אל מלך סדם, הרמתי ידי אל יהוה אל עליון, קנה שמים וארץ. אם
מחוט ועד שרוף נעל, ואם אקח מכל אשר לך, ולא תאמר אני העשיתי את אברהם' -
ומוסב על היד, שאמר 'הרמתי ידי',

אמר, אם אקח מהשלל דבר, כאילו ידי נצחה ועשתה חיל,

אז תאמר ידי אלי, לאמר, 'אני העשיתי את אברהם',

כמו שנאמר ²⁷, 'ואמרת בלבבך, פחי ועצם ידי עשה לי את החיל הזה',

ואיך תאמר ידי שהיא העשירה אותי, אם ה' פעל כל זאת, ולא ידי יד כהה.

נמצינו למדים מדבריו -

כי 'ותרומת נדך' הנאמר בעניין הביכורים, היא כדרך שנאמר באברהם 'הרמתי
ידי',

שהוא הניגוד הגמור, ל-'פחי ועצם ידי' ²⁸,

והיינו, שמוסר הכל לשמים, ואינו מחזיק טיבותא לנפשיה ...

היינו, הכרה פנימית, שהכל עושה ופועל ה' יתברך ...

משום שפרשת ביכורים, מהווה לימוד גדול, ויסוד חזק באמונת ה' יתברך,

שכל הפעולות והמעשים, נעשים מתחילה ועד סוף, על ידי קורא הדורות מראש,
יוצר האדם יתברך שמו".

וביאר רבינו זיע"א:

שמטעם כך, האיש הישראלי, שיודע שכל אשר יש לו נעשה על ידי הבורא
ית"ש,

²⁵ דברים, כו' - ד'.

²⁶ בראשית, יד', כב' - כג'.

²⁷ דברים, ח' - יז'.

²⁸ דברים, ח' - יז'.

מכניע את תשוקותיו ורצונותיו, ומשעבד את יצרו, על ידי מצוות הביכורים,

שמביא לכבוד הבורא ית"ש, את כל ראשית פירותיו.

עוד כתב רבינו זיע"א :

שמילת "ראשית" שנאמרה במצוות ביכורים, "ראשית בכורי אדמתך" ²⁹ - "את

ראשית פרי האדמה" ³⁰ ,

מלמדת, על מידת הענווה.

וכמו שכתב הרב חיד"א זיע"א משמו של רבינו אפרים ³¹ , שמילת "פראשית" ³² ,

היא אותיות "בשארית", המרמז על מידת הענווה.

שכן, רק על ידי הכנעה וענווה, מרגיש האדם את עצמו כמי שאינו,

וממילא, בכוחו לקיים את מצוות הביכורים כדבעי.

ודבר זה, הוא היפך ממעשה עמלק, שהיתה בו גסות הרוח, היפך ממידת הענווה,

ולפיכך נסמכו הפרשיות זו לזו. ודוק.

ה. ג' הקדמות, נקדים. וכדלהלן :

א. בעניין חטא אדם הראשון, ידועים דברי ה"זוהר הקדוש" בכמה וכמה

מקומות ³³ , שהיו האבות הקדושים, צריכים לעבור בירור אחר בירור, בכדי

²⁹ שמות, כג' - יט'.

שמות, לד' - כו'.

³⁰ דברים, כו' - י'.

³¹ בספרו הקדוש "נחל קדומים" (בראשית, א' - א').

³² בראשית, א' - א'.

³³ חלק א', דף נב' ע"ב.

חלק ג', דף קיא' ע"ב.

להסיר מהם את הזוהמא, ובכדי להביא לעולם יב' שבטי י-ה, וזה לשון קודשו
ב"תיקוני הזוהר"³⁴ :

"וְדָא הָוָה חֲטָא דְחִנּוּה, דְּהָטִיל בָּהּ נַחֲשׁ זִוְהָמָא, דְּאִיחוּ עוֹפְרָת דְּאֶתְעָרַב בְּטַפָּה
(נוסחאות אחרות : בכספא) חוֹרָא כְּסָפָא מְזִיקָק.

וְלֹא אֶתְדַפֵּי זִוְהָמָא מִנִּיהּ, עַד דְּאֶתָּא אַבְרָהָם וְעָאֵל בְּנוֹרָא, וְאֶתְלַבֵּן כְּסָפָא,
וְנָפִיק עוֹפְרָת לְבָר, דְּאִיחוּ וְשִׁמְעָאֵל.

וְאֶתְמַר, בְּאָדָם, מוֹשֵׁד בְּעַרְלָתוֹ הָוָה,
אֶתְעָרַב עֲרֻבֻבָא בְּדַהֲבָא, אֶצְטְרִיף בְּיַצְחָק,

וְאֶפִּיק זִוְהָמָא לְבָר, וְדָא עָשׂו.

בְּיַעֲקֹב נָח, וְאֶשְׁתַּרְשׁ, וְאֶפִּיק תּוֹלְדִין,

וְאֶתְרַבֵּי עַץ הַחַיִּים בְּעֵנְפֹי וְשָׂרְשׁוֹי"³⁵.

³⁴ תיקון ע', דף קכח' ע"ב.

³⁵ ותרגום דברי הקדושים, על פי ביאור "מתוק מדבש" - להגה"ק רבינו דניאל פריש זיע"א:

וכעין זה, היה חטאה של חוה, שהטיל בה הנחש זוהמא, שהיא דומה לעופרת, שנתערבה בטיפה לבנה
של זרע קודש של אדם הראשון,

שהיה נקי כמו כסף מזוקק, ואז נדבקה זוהמת הנחש גם באדם הראשון.

ולא נטהרה הזוהמא ממנו, עד שבא אברהם ונכנס באש, ונתלבן הכסף,

דהיינו, שנתברר הטוב, שהוא סוד החסד,

ויצא העופרת לחוץ, שהוא ישמעאל,

ובו נכללה, הזוהמא של החסד.

ונאמר באדם הראשון (סנהדרין, לח' ע"ב), שהמשיך עליו הקליפה והזוהמא, הנקראת ערלה,

ובזה, נתערב תערובת בזהב,

דהיינו, שנתערבה הקליפה, בבחינת הגבורה דקדושה,

וזה נצטרף ביצחק שהיה בגבורה, והוציא את הזוהמת הגבורה לחוץ, וזהו עשיו.

ביעקב, נח ונתקן אדם הראשון, ונשרש בו,

והנה, על פי זה, אפשר לבאר כמין חומר, את מאמר רבותינו ז"ל³⁶ :

"שופריה דיעקב אבינו, מעין שופריה דאדם הראשון",

שכן, לאחר התיקון והבירור, היה זיו איקונין של יעקב אע"ה נקי ובר מן החטא, כפי שהיה אצל אדם הראשון קודם החטא.

ב. תיקון חטאו של אדם הראשון, הושלם ביעקב אע"ה, וביוסף הצדיק ע"ה, ובמשה רע"ה. וכדלהלן.

ביעקב אע"ה -

וכמו שנתבאר לעיל בדברי הזוהר הקדוש.

ביוסף הצדיק ע"ה, וכמו שכתב גאון עוזינו - הרב חיד"א זיע"א³⁷ -

"ומה גם, לפי מה שכתבו גורי האר"י זצ"ל, דיוסף הצדיק היה נפש אדם הראשון, וכמו שכתוב בנושאי ארונו של יוסף, 'לְנֶפֶשׁ אָדָם'³⁸ ... דאבוהון דכולהו אדם".

והיינו, שיוסף הצדיק ע"ה, זכה לתקן את חטאו של אדם הראשון.

במשה רע"ה, וכמו שכתב רבינו האר"י הקדוש זיע"א³⁹ -

"דע, שמשה היה בחינת אדם הראשון,

וכמו שאדם הראשון היה הכולל כל הנשמות בעולם, כן משה שקול ככל ישראל.

ולפי שאדם הראשון ישב קל' שנה⁴⁰, ולא נזדווג עם חוה, ואחר כך הוליד שת,

לכן אמרו חז"ל (בבא מציעא, פד' ע"א), **"שופריה דיעקב, מעין שופריה דאדם הראשון"**,

ועל ידי יעקב, נתגדל העץ החיים, שהוא סוד התפארת,

בענפיו, שהם יב' גבולי אלכסון שבתפארת, ששם שורשי נשמות של יב' שבטים,

ושורשיו של יעקב, למעלה בחכמה העליונה, בסוד, ישראל עלה במחשבה.

³⁶ בבא מציעא, פד' ע"א.

³⁷ בספרו הקדוש "דבש לפי", (מערכת ע').

³⁸ במדבר, ט' - ו'.

³⁹ בספרו הקדוש "ליקוטי תורה", (פרשת "כי תשא").

כן היתה יוכבד בת קל' שנים כשילדה למשה.

ואחר ה-קל' שנה דאדם הראשון, שהיה רע, שהוליד רוחין ומזיקין ⁴¹,

ואלו היו אותן שהיו בכור הברזל במצרים, לצרפס.

ואחר כך יצא משה, שהוא יטוב',

וזה שנאמר ⁴², 'וַתֵּרָא אֶתֹּךְ כִּי טוֹב הוּא'.

ג. כתבו רבותינו המקובלים זיע"א ⁴³, משמו של רבינו האר"י זיע"א:

⁴⁴ "כי אדם הראשון, היו בו רפ"ח ניצוצי הקדושה, ר"ב ניצוצות היו נתונים
בראשו, ו-פ"ו ניצוצות בשאר אבריו.

וכשחטא, אותם ניצוצות הקדושה, נטמעו בתוך הקליפות,

⁴⁰ עירובין, יח' ע"ב.

⁴¹ עירובין, יח' ע"ב.

⁴² שמות, ב' - ב'.

⁴³ אדונינו הגר"א זיע"א, בביאורו על "תיקוני הזוהר" (תיקון נ').

גאון עוזינו - הרב חיד"א זיע"א, בספרו הקדוש "חומת אנך" (בראשית, מב' - כה'. שמות, ג' - ז'. שמות, יב' - נא'), ובספרו הקדוש "זרוע ימין" (על הגדה של פסח, בד"ה "במתי מעט"), ובספרו הקדוש "דבש לפי" (מערכת ר', אות ג').

הגה"ק רבינו נתן נטע שפירא זיע"א, בספרו הקדוש "מגלה עמוקות" (פרשת "ויגש", ובפרשת "קורח", ובפרשת "ואתחנן" אופן נח').

הגה"ק רבינו שניאור זלמן זיע"א מלאדי, בספרו הקדוש "תורה אור" (פרשת "בא", עמוד 120).

הגה"ק רבינו דובער זיע"א - האדמו"ר האמצעי, בספרו הקדוש "תורת חיים" (פרשת "בשלח", אות ה').

הגה"ק רבינו נחמן זיע"א מברסלב, בספרו הקדוש "ליקוטי הלכות" (הלכות בציעת הפת, הלכה ה').

הגה"ק רבינו יעקב צבי יאליש זיע"א - תלמיד "החוצה מלובלין" זיע"א, בספרו הקדוש "קהלת יעקב" (ערך רפ').

הגה"ק רבינו יוסף בן נאיים זיע"א, בספרו הקדוש "נמכר יוסף" (פרשת "ויגש").

הגה"ק רבינו חיים סינאוני זיע"א, בספרו הקדוש "מקום מקדש" (פרשת "ויגש", עמודים קיב'-קיג').

⁴⁴ לשונו של הגה"ק רבינו יוסף בן נאיים זיע"א, בספרו הקדוש "נמכר יוסף" (פרשת "ויגש").

אותן ניצוצות שמספרן ר"ב, שהיו בראשו, נפלו במצרים, כי היא ארץ טמאה
כידוע,

ואותן פ"ו ניצוצות, נתפזרו בכל העולם.

ומפני זה, ירדו אבותינו להשתעבד במצרים בחומר ובלבנים, לברר אותם ניצוצות
מתוך הקליפה.

ואותן פ"ו ניצוצות שנתפזרו בשאר ארצות, על ידי הגלות שישראל מפוזרים בכל
העולם, יתבררו מתוך הקליפות.

ואין ישראל נגאלים, עד שיושלם הבירור בעזרת ה'."

ו. ראש וראשון לבעלי מידת "כפיות טובה", היה אדם הראשון!

דהנה, ידועים ומפורסמים דברי רבותינו ז"ל, במסכת עבודה זרה ⁴⁵ :

"אמר להן משה לישראל, כפויי טובה בני כפויי טובה!

בשעה שאמר הקדוש ברוך הוא לישראל ⁴⁶ , 'מי יתן וְהָיָה לְבָבָם זֶה לָהֶם',

היה להם לומר, תן אתה!

כפויי טובה, דכתיב ⁴⁷ , 'וְנִפְשָׁנוּ קָצָה בְּלֶחֶם הַקֶּלֶל'.

בני כפויי טובה, דכתיב ⁴⁸ , 'הָאִשָּׁה אֲשֶׁר נָתַתָּה עִמָּדִי, הִיא נְתָנָה לִי מִן הָעֵץ, וְאָכַל'."

ובזה גילו לנו רבותינו ז"ל, את מהות חטאו של אדם הראשון, והוא "כפיות
טובה",

דהיינו, שאילמלא היה אדם הראשון "כפוי טובה", הוא לא היה נכנע לפיתויה
של חוה אמנו ע"ה ולפיתויו של הנחש, ואוכל מעץ הדעת.

⁴⁵ ה' ע"א.

⁴⁶ דברים, ה' - כב'.

⁴⁷ במדבר, כא' - ה'.

⁴⁸ בראשית, ג' - יב'.

ואם כן, היסוד והשורש לחטאו של אדם הראשון, הוא "כפיות טובה",

והיסוד והשורש לתיקון חטאו של אדם הראשון, הוא "הכרת הטוב".

ז. הנה, יוסף הצדיק ע"ה, נהג במידת הענווה בכל חיי חיותו, הן בזמני צמיחה והן בזמני שפל. וכדלהלן:

א. כתב הגה"ק רבינו עזריה פיג'ו זיע"א⁴⁹:

"כי עם היות מדרך העולם, להימצא שתי סיבות, הפכיות ונגדיות,

שמתוכן בא האדם, לידי המעדה להתפקר, חלילה, נגדו - יתברך, ולהרחיקו ממחשבתו,

והן: רוב טובה והצלחה, והפלגת צרה ומצוקה.

כמאמר החכם ע"ה⁵⁰, 'שְׁנוֹא וּדְבַר כְּזָב הֶרְחַק מִמֶּנִּי, רֹאשׁ וְעֶשֶׂר אֶל תִּתֶּן לִי, הִטְרִיפֵנִי לֶחֶם חֻקִּי. פֶּן אֶשְׁבַּע, וְכַחֲשֵׁתִי, וְאִמְרֵתִי מִי יִהְיֶה, וּפֶן אֲנַרֵּשׁ, וְגִנְבֹתִי, וְתַפְשֵׁתִי שֵׁם אֱלֹהִי'.

הנה, העידה תורתנו, שתתעלה, כי יוסף הצדיק ע"ה, לא כן היה,

כי בכל אחד משני קצוות אלו שעברו עליו, מן ה' לא סר לבו,

אלא⁵¹, 'וַיְהִי ה' אֶת יוֹסֵף, תְּמִיד הִיּהוּ ה' עִמוֹ, חֻקּוֹ זְכוּרוֹ לִפְנֵי לִבְלֵתִי יַחְטֹא לוֹ'.

וזה, בין בזמן העבר, שהיה יוסף איש מצליח, ברוח ההצלחה, וְשׁוֹפֵעַ הַטּוֹבָה,

וגם, בקצה האחר, עתה, בהיותו למס עובד, בבית מי שהוא אדון לו, ורואה בעצמו בגדר 'עבד', שאין לך מדריגה שפלה ממנה.

ועם כל זה, קיים בעצמו⁵², 'כּוֹס יִשׁוּעוֹת אֶשָּׂא, וּבָשָׂם ה' אֶקְרָא' - 'צָרָה וַיְגוֹן אֶמְצָא ... וּבָשָׂם ה' אֶקְרָא'⁵³."

⁴⁹ בספרו הקדוש "בינה לעיתים" (מאמר "עת לחשות", דרוש סז).

⁵⁰ משלי, ל', ח' - ט'.

⁵¹ בראשית, לט' - ב'.

ב. על מאמר הכתוב ⁵⁴, "וַיְהִי יְהוָה אֶת יוֹסֵף, וַיְהִי אִישׁ מְצָלִיחַ, וַיְהִי בְּבֵית אֲדֹנָיו הַמִּצְרִי", כתב הגה"ק רבינו אברהם שמואל בנימין סופר זיע"א ⁵⁵ :

"יש לפרש, דיוסף, היה משכיל לכל דרכיו,
ובכל משך ימיו, באיזה מצב שנמצא, לא עזב את ה', והיה דבוק בו.
על כן, כשנעשה איש מצליח, וזרחה לו שמש ההצלחה, וקרנו נתרומם,
לא היה נתון תחת השפעות ההצלחה, ולא נתרומם בגאוה, ולא הלך בגדולות
ובנפלאות.
אלא, אדרבא, ההצלחה היתה נתונה תחתיו, והוא היה מושל עליה.
כאשר פירשו הקרא ⁵⁶, 'נִמְשָׁל כְּבָהֳמוֹת נְדָמוֹ' -
אם אין ביכולת האדם להיות 'מושל' על יצרו, אלא, הוא נכנע וכפוף תחת יצרו,
והוא 'נִמְשָׁל' ממנו,
אזי, 'כְּבָהֳמוֹת נְדָמוֹ',
נחשב כמו בהמות יער, שאין להם בחירה וכוח התגברות.
וזהו שאמר 'וַיְהִי אִישׁ מְצָלִיחַ' -
כלומר, שהיה אדון על הצלחתו, והיה מושל עליה".
ויעויין עוד, מה שכתב בזה, מו"ז הגה"ק רבינו אליהו בן הרוש זיע"א ⁵⁷ :

דחנה, ידועים ומפורסמים דברי רש"י הקדוש ⁵⁸, שבכל מקום שנאמר במקרא
"אנשים", הוא מלשון "חשיבות".

⁵² תהילים, קטז' - יג'.

⁵³ תהילים, קטז', ג' - ד'.

⁵⁴ בראשית, לט' - ב'.

⁵⁵ בספרו הקדוש "חשב סופר", על פרשת "וישב".

⁵⁶ תהילים, מט' - יג'.

⁵⁷ בספרו הקדוש "ברכת אליהו", על פרשת "וישב".

ואם כן, כאשר נאמר "איש מצליח", הוא מלשון "חשיבות".
ולאור דבריו הקדושים, נראה להוסיף בביאור דברי הגה"ק רבינו אברהם שמואל
בנימין סופר זיע"א:
שלפיכך, היה יוסף הצדיק ע"ה, אדון ומושל על הצלחתו,
וזאת מחמת היותו "איש חשוב", והאדם הנחשב, הרי הוא שולט על הצלחותיו.
ומעתה, נשכיל ונבין, מפני מה זכה יוסף הצדיק ע"ה להצלחה. וכדלהלן:
א. על מאמר הכתוב ⁵⁹, "וַיְהִי יְהוָה אֶת יוֹסֵף, וַיְהִי אִישׁ מְצַלִּיחַ, וַיְהִי בֵּית
אֲדֹנָיו הַמֶּצְרִי", כתב הגה"ק בעל "בן לאשרי - ברכה משולשת" ⁶⁰:
שהמילים "וַיְהִי אִישׁ מְצַלִּיחַ", עולים בגימטריא למניין 520,
וכמו כן, המילים "כֹּה נִצַּל שֵׁיחַ אֲמוֹ", עולים בגימטריא למניין זה.
וביאור העניין:
דהנה, רחל אמנו ע"ה, מסרה לאחותה - לאה אמנו ע"ה את הסימנים, ולא
גילתה זאת ליעקב אע"ה,
ובשכר זאת שרחל אמנו ע"ה, שתקה, ולא גילתה ליעקב אע"ה ששָׁחָה את
הסימנים ללאה אמנו ע"ה, ניצל יוסף הצדיק ע"ה ⁶¹.
ונראה לבאר בזה:
שתכליתה של "מידת השתיקה", שאחזה בה רחל אמנו ע"ה,
נעוצה בעניין "מידת הענווה", מכוח ידיעתה והבנתה, שכך הוא רצון הבורא
ית"ש.

⁵⁸ במדבר, יג' - ג'.

⁵⁹ בראשית, לט' - ב'.

⁶⁰ בפירושו על פרשת "וישב".

⁶¹ בראשית רבה, פרשה פד', י'.

ב. על מאמר הכתוב ⁶², "וְהִדְרֹךְ צֶלַח רָכַב עַל דָּבָר אֶמֶת, וְעֵנָה צָדֵק, וְתוֹרֹךְ נֹרְאוֹת יִמְיָנֶךָ", כתב הגה"ק בעל "באר משה" זיע"א ⁶³ :

שהצלחה לכווין לאמיתה של תורה, נעוצה ב-"מידת הענווה".

שכן, "הצלחה", היא התגברות על מכשולים,

וכמו שנתבאר בדברי רבותינו ז"ל בעניינו של יוסף הצדיק ע"ה ⁶⁴, 'גִּבֹּר קִפּוּז', שפירושו "מדלג וקופץ".

ולצורך התגברות זו, אי אפשר ללא "מידת הענווה",

ומחמת שהיתה בו "מידת הענווה", וממילא, הוא הצליח להתגבר על המכשולים,

אזי, הוא זכה לידיעות נשגבות ונעלות בדברי התורה הקדושה.

והנה, כתב הגה"ק רבינו נחמן זיע"א מברסלב ⁶⁵ :

"מי שהוא שמח תמיד, על ידי זה הוא מצליח".

ומקור דבריו הקדושים, הינם בדברי רבותינו ז"ל ⁶⁶, על מאמר הכתוב ⁶⁷, "וַיְהִי יְהוָה אֶת יוֹסֵף, וַיְהִי אִישׁ מְצַלִּיחַ, וַיְהִי בְּבֵית אֲדֹנָיו הַמִּצְרִי":

"רָבִי בְּרַכְיָה אָמַר, גִּבֹּר קִפּוּז",

וביאר בזה ה"מתנות כהונה":

"איש מקפיץ, כלומר, צָהֵל ושם לב טוב".

ובביאור העניין, כתב הגה"ק רבינו קלונימוס קלמן הלוי אפשטיין זיע"א ⁶⁸ :

⁶² תהילים, מה' - ה'.

⁶³ פרשת "חוקת", (עמודים תצא-תצב).

⁶⁴ בראשית רבה, פרשה פו', ד'.

⁶⁵ בספרו הקדוש "ספר המידות" (ערך הצלחה, חלק שני, אות א').

⁶⁶ בראשית רבה, פרשה פו', ד'.

⁶⁷ בראשית, לט' - ב'.

"ונקדים עוד, מה דאיתא במדרש⁶⁹, ששכינה ירדה עם יוסף הצדיק למצרים, והוא גלות השכינה ...

נמצא, היה ליוסף הצדיק צער גדול מגלות השכינה הקדושה, ומה גם צער גלותו מבית אביו וְאָחֵיו הצדיקים⁷⁰,

כי גם שהיה מושל בכל עשירות של פוטיפר, והיה מושל בכל אשר לו, אף על פי כן, היה בגלות בין המִצְרָיִם, ומרוחק מבית אביו וְאָחֵיו הצדיקים, ואין לך צרה גדולה מזו.

ואף על פי כן, בכל זאת, עשה עצות בנפשו, להרחיק מליבו כל העצבות, שזהו מניעה גדולה שבכל המניעות, בהיות אדם סָר וְנָעָף, כידוע מדברי קדושים עליונים.

והסיח דעתו, מדאגתו וצערו וצרתו, בהיותו מרוחק מבית אביו, והיה בשמחה תמיד, כדי שיהיה יוכל לעבוד השם יתברך, בשמחה ומטוב לב מרוב כל ...

כי כן שמעתי פירוש המשנה⁷¹, 'משנכנס אב ממעטין בשמחה' -

פירוש, ממעטין את צער ודאגות, בשמחה ... עם שמחה,

על ידי שמחה שיש לאדם, הוא ממעט גלות השכינה ...

וזה 'יִיָּהּ ה' אֶת יוֹסֵף' -

פירוש, צער גדול היה ליוסף, על גלות השכינה שהיתה עמו במצרים, להשתתף עמו בצערו, שהיה לו על פרידתו מבית אביו ...

'יִיָּהּ אִישׁ מִצְּלִיחַ' -

⁶⁸ בספרו הקדוש "מאור ושמש", על פרשת "וישב".

⁶⁹ בראשית רבה, פרשה פו', ב'.

⁷⁰ וכפי שהובא לעיל באות ב', מדבריו של ה"אלשיך הקדוש" זיע"א.

⁷¹ תענית, פרק ד' משנה ו'.

כדפירש המדרש⁷², 'גבר קפוז',

דהיינו, שהיה בשמחה וטוב לב, לעבודת השם יתברך, והגם שהיה בצער ...

על כן, היה תמיד בשמחה ובטוב לב, לעבודת השם יתברך, ובזה המתיק הצער מהשכינה ומעצמו, כמאמר 'ממעטין בשמחה'.

והמשיך כל הצרות, על כל העובדי כוכבים ומזלות".

עוד מצינו, בעניין "סוד ההצלחה", בדברי הגה"ק בעל "בן לאשרי - ברכה משולשת" זיע"א⁷³, על מאמר הכתוב⁷⁴, "ויהי יהוה את יוסף, ויהי איש מצליח, ויהי בבית אדניו המצרי":

שיוסף הצדיק ע"ה, עסק בכל כוחו בדברי התורה הקדושה,

ולפיכך, הוא זכה להצליח בכל מעשיו וענייניו.

והנה, מצינו במסכת עבודה זרה⁷⁵, למאמרו של רבי יהושע בן לוי:

"דבר זה, כתוב בתורה, ושנוי בנביאים, ומשולש בכתובים,

כל העוסק בתורה, נכסיו מצליחין לו.

כתוב בתורה, דכתיב⁷⁶, 'ושמרתם את דברי הברית הזאת, ועשיתם אתם, למען תשכילו את כל אשר תעשון',

שנוי בנביאים, דכתיב⁷⁷, 'לא ימוש ספר התורה הזה מפיד, והגית בו יומם ולילה, למען תשמור לעשות ככל הכתוב בו, כי אז תצליח את דרכך, ואז תשכיל',

⁷² בראשית רבה, פרשה פו, ד'.

⁷³ בפירושו על פרשת "וישב".

⁷⁴ בראשית, לט' - ב'.

⁷⁵ יט' ע"ב.

⁷⁶ דברים, כט' - ח'.

⁷⁷ יהושע, א' - ח'.

משולש בכתובים, דכתיב ⁷⁸, 'כִּי אִם בְּתוֹרַת ה' חִפְצוֹ, וּבְתוֹרַתוֹ יִהְיֶה יוֹמָם וְלַיְלָה. וְהָיָה כְּעֵץ שָׁתוּל עַל פְּלָגֵי מַיִם, אֲשֶׁר פִּרְיוֹ יִתֵּן בְּעֵתוֹ, וְעָלְהוּ לֹא יִבּוֹל, וְכָל אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה יִצְלִיחַ'."

ומכוח זה, כתב הגה"ק בעל "באר משה" זיע"א ⁷⁹ :

שיסוד ההצלחה, נעוץ אך ורק ב"עסק התורה".

וכמו שנתבאר בדברי רבותינו ז"ל בעניינו של יוסף הצדיק ע"ה ⁸⁰, 'גִּבּוֹר קְפוּז', שפירושו "מדלג וקופץ",

שבוודאי, כל הצלחתו נבעה מעצם היותו "עוסק בתורה".

והנה, הן להתבאר, שעיקר הצלחתו של יוסף הצדיק ע"ה, היתה מחמת "מידת הענווה",

והן להתבאר, שעיקר הצלחתו של יוסף הצדיק ע"ה, היתה מחמת שהיה שרוי "בשמחה",

והן להתבאר, שעיקר הצלחתו של יוסף הצדיק ע"ה, היתה מחמת שהיה עוסק "בדברי תורה",

נראה לבאר בסייעתא דשמיא, ש-ג' דברים אלו, תלויים זה בזה :

דהנה, כתב שלמה הע"ה ⁸¹, "עֵקֶב עָנָה יִרְאַת יְהוָה, עֲשֹׁר וְכָבוֹד וְחַיִּים".

והנה, מילת "יִרְאַת", עולה בגימטריא למניין 611,

וכמו כן, מילת "תורה", עולה בגימטריא למניין 611.

וממילא, מי שיש בו את "מידת הענווה", יש בו "תורה", ויש בו "יראת שמים",

וכמו כן, יש בו את כל הדברים הגורמים לשמחה, שהם "עֲשֹׁר וְכָבוֹד וְחַיִּים".

⁷⁸ תהילים, א', ב' - ג'.

⁷⁹ בפרשתו, (עמוד תתא').

⁸⁰ בראשית רבה, פרשה פו', ד'.

⁸¹ משלי, כב' - ד'.

ומעתה, תשכיל ותבין :

א. כתב גאון עוזינו הרב חיד"א זיע"א ⁸² :

"ומה גם, לפי מה שכתבו גורי האר"י זצ"ל, **דיוסף הצדיק היה נפש אדם הראשון,**
וכמו שכתוב בנושאי ארונו של יוסף, **לְנֶפֶשׁ אָדָם** ⁸³ ... **דאבוהון דכולהו אדם**".
והיינו :

שיוסף הצדיק ע"ה, זכה לתקן את חטאו של אדם הראשון.

ב. בהיות יוסף הצדיק ע"ה **"אִישׁ מְצַלִּיחַ"**, בסיבות "מידת הענווה" - "מידת
השמחה" - "עמל התורה",

הוא זכה להשלים את תיקון חטאו של אדם הראשון.

עוד תשכיל ותבין :

א. כתב רבינו האר"י הקדוש זיע"א ⁸⁴ :

"דע, שמשה היה בחינת אדם הראשון,

וכמו שאדם הראשון היה הכולל כל הנשמות בעולם, כן משה שקול ככל ישראל.

ולפי שאדם הראשון ישב קל' שנה ⁸⁵, ולא נזדווג עם חוה, ואחר כך הוליד שת,

כן היתה יוכבד בת קל' שנים כשילדה למשה.

ואחר ה-קל' שנה דאדם הראשון, שהיה רע, שהוליד רוחין ומזיקין ⁸⁶,

וְאֵלוּ הָיוּ אוֹתָן שֶׁהָיוּ בְּכוֹר הַבְּרָזִל בַּמִּצְרִים, לְצַרְפָּס.

ואחר כך יצא משה, שהוא 'טוב',

⁸² בספרו הקדוש "דבש לפי", (מערכת ע').

⁸³ במדבר, ט' - ו'.

⁸⁴ בספרו הקדוש "ליקוטי תורה", (פרשת "כי תשא").

⁸⁵ עירובין, יח' ע"ב.

⁸⁶ עירובין, יח' ע"ב.

- וזה שנאמר ⁸⁷, 'וַתֵּרָא אֹתוֹ כִּי טוֹב הוּא'.
- ומכיוון שיוסף הצדיק ע"ה, אף הוא, בא לתקן את חטאו של אדם הראשון, התבונן משה רע"ה בהנהגותיו, ומצא בו את עניין "נָתַן עֵינָיו וּלְבָבוֹ" ⁸⁸, ועוד מצא בו, את אשר זכה להיות "אִישׁ מְצַלִּיחַ" ⁸⁹, בסיבות "מידת הענווה" - "מידת השמחה" - "עמל התורה".
- וממנו למד משה רע"ה, להלכה ולמעשה.
- ב. "מידת הענווה" היתה בו במשה רע"ה, וכמאמר הכתוב ⁹⁰, "וְהָאִישׁ מֹשֶׁה, עָנָו מְאֹד, מְכַל הָאָדָם אֲשֶׁר עַל פְּנֵי הָאֲדָמָה".
- ג. "מידת השמחה" היתה בו במשה רע"ה, וכמאמרם ז"ל ⁹¹, "יִשְׁמַח מֹשֶׁה בְּמִתְנַת חֶלְקוֹ, כִּי עֲבָד נַאֲמָן קִרְאָתָּ לּוֹ".
- ד. "עמל התורה", היה בו במשה רע"ה, ובפרט בהיותה נקראת על שמו, וכמאמר הכתוב ⁹², "זָכְרוּ תּוֹרַת מֹשֶׁה עֲבָדִי, אֲשֶׁר צִוִּיתִי אוֹתוֹ בְּחֶרֶב עַל כָּל יִשְׂרָאֵל, חֻקִּים וּמִשְׁפָּטִים".
- ה. לפיכך, דווקא משה רע"ה, הוא אשר התעסק ביוסף הצדיק ע"ה, בעת יציאת מצרים.
- דהנה, בסוף פרשת "ויחי", נאמר ⁹³, "וַיִּשְׁבַּע יוֹסֵף אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, לֵאמֹר, פֶּקֶד יִפְקֹד אֱלֹהִים אֶתְכֶם, וְהֶעֱלֶתֶם אֶת עַצְמֹתַי מִזֶּה".

⁸⁷ שמות, ב' - ב'.

⁸⁸ שמות רבה, פרשה א', כז'.

⁸⁹ בראשית, לט' - ב'.

⁹⁰ במדבר, יב' - ג'.

⁹¹ בנוסח תפילות השבת.

⁹² מלאכי, ג' - כב'.

⁹³ בראשית, נ' - כה'.

ובריש פרשת "בשלח", נאמר ⁹⁴, "וַיִּקַּח מֹשֶׁה אֶת עֲצֻמוֹת יוֹסֵף עִמּוֹ, כִּי הִשְׁבִּיעַ הַשִּׁבְיעַ אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, לֵאמֹר, פֶּקֶד יִפְקֹד אֱלֹהִים אֶתְכֶם, וְהַעֲלִיתֶם אֶת עֲצֻמֹּתַי מִזֶּה אֶתְכֶם".

והנה, מצינו במסכת סוטה ⁹⁵ :

"תנו רבנן -

בא וראה כמה חביבות מצוות על משה רבינו, שכל ישראל כולן נתעסקו בביזה,

והוא, נתעסק במצוות,

שנאמר ⁹⁶, 'חכם לב יקח מצוות וגו'".

שכן, בהיות יוסף הצדיק ע"ה, מורה הדרך של משה רע"ה, בעניין תיקון חטאו של אדם הראשון,

התעסק בו משה רע"ה, והעלה את עצמותו ואת עצמותיו מארץ מצרים.

ו. הנה, על מאמר הכתוב בפרשת "שמות" ⁹⁷, "וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה, אֶסְרָה נָא וְאֶרְאֶה אֶת הַמַּרְאֶה הַגָּדֹל הַזֶּה, מִדּוּעַ לֹא יִבָּעַר הַסֵּנֶה", כתב הגה"ק בעל "באר משה" זיע"א ⁹⁸ :

"בא וראה, שְׁבִמְכֹן הגדיר משה בברכתו ליוסף, את ה' יתברך, בתור "שְׁכֵנִי סֵנֶה" ⁹⁹,

כי בסנה, נרמז גודל ניסיונו של יוסף.

והוא, כמו שנתבאר ¹⁰⁰, שהניסיון לא היה בפשטות,

⁹⁴ שמות, יג' - יט'.

⁹⁵ יג' ע"א.

⁹⁶ משלי, י' - ח'.

⁹⁷ שמות, ג' - ג'.

⁹⁸ פרשת "שמות", עמוד מו'.

⁹⁹ דברים, לג' - טז'.

¹⁰⁰ "באר משה", (בראשית, חלק ב', פרשת "וישב", עמוד תשל').

אלא, שהיצר הרע בעצמו עמד נגדו!

בבחינת, מה שאמרו ¹⁰¹, גבי רב עמרם חסידא שאמר ליצרו: חזי דאת נורא ¹⁰²,
ואנא בשרא.

ודוק בפסוקים אלו, ותמצא -

כי 'מדוע לא יבצר הסנה' ¹⁰³, הוא ראשי תיבות 'מילה',

כלומר, יוסף נתנסה באות ברית קודש!

ולכן, נאמר ¹⁰⁴, 'והנה הסנה בצר באש', היינו, אש מממש,

שהיצר בעצמו שהוא אש, עמד כנגדו.

וזה 'לבת אש' ¹⁰⁵, שעולה בגימטריא במכון: 'את נסיון יוסף' ¹⁰⁶.

ואילו 'הסנה איננו אכל' ¹⁰⁷, בגימטריא 'יסוד צדיק' - עם ח' האותיות ו-ב'
הכוללים ¹⁰⁸.

ולפיכך, כשבירך משה את שבטי יוסף, אמר, 'ורצון שגני סנה' ¹⁰⁹ -

¹⁰¹ קידושין, פא' ע"א.

¹⁰² היינו:

אש.

¹⁰³ שמות, ג' - ג'.

¹⁰⁴ שמות, ג' - ב'.

¹⁰⁵ שמות, ג' - ב'.

¹⁰⁶ היינו:

המילים "לבת אש", עולים בגימטריא למניין 733.

וכמו כן, המילים "את נסיון יוסף", עולים בגימטריא למניין זה.

¹⁰⁷ שמות, ג' - ב'.

¹⁰⁸ היינו:

המילים "הסנה איננו אכל", עולים בגימטריא למניין 294,

וכמו כן, המילים "יסוד צדיק", יחד עם ח' האותיות ו-ב' הכוללים שבהם, עולים למניין זה.

כי יוסף הצדיק, עמד בניסיון המרומו בסנה, ועשה בזה רצון קונו בשלימות,
והרי כבר אמרו ¹¹⁰, עשה רצונו כרצונך, כדי שיעשה רצונך כרצונו".

אלא, שבדבריו הקדושים יש לעיין:

מפני מה, רמז הבורא ית"ש למשה רע"ה, בסנה, את עניינו של יוסף הצדיק
ע"ה?

ובטעם הדבר נראה:

שהורה לו הבורא ית"ש בעניין זה, שדברי אמת הוא למד מהנהגותיו של יוסף
הצדיק ע"ה,

ושזוהי הדרך, אשר דרכה יכול האדם לתקן את חטאו של אדם הראשון.

ח. עניין "טוב", מרומז ב-ג' יסודי עולם, אשר כל אחד ואחד מהם השפיע
מטובתו לזולתו. וכדלהלן:

א. אצל יוסף הצדיק ע"ה, מצינו את עניין "טוב", באשר נמכר לעבד בגיל
"טוב" שנים ¹¹¹.

והנה, את מאמר הכתוב בפרשת "מקץ" ¹¹², "וַיַּעַשׂה פְּרָעָה, וַיִּפְקֹד פְּקָדִים עַל
הָאָרֶץ, וַחֲמִשׁ אֶת אֶרֶץ מִצְרַיִם בְּשָׁבַע שָׁנִי הַשְּׁבַע", תירגם אונקלוס:

"וַיַּעַבְד פְּרָעָה, וַיִּמְנֵי מְהִימָנִין עַל אֶרֶץ, וַיִּזְרֹז יֵת אֶרֶץ דְּמִצְרַיִם בְּשָׁבַע שָׁנִי
שׁוֹבְעָא".

ופירוש המילים "וַיִּמְנֵי מְהִימָנִין", הינו, יִמְנֵה אנשים נאמנים,

והיינו, "איש נאמן" השומר על אות ברית קודש, כיוסף הצדיק ע"ה.

¹⁰⁹ דברים, לג' - טז'.

¹¹⁰ אבות, פ"ב מ"ד.

¹¹¹ בראשית, לז' - ב'.

¹¹² בראשית, מא' - לד'.

ב. אצל יעקב אע"ה, מצינו את עניין "טוב", באשר היתה ישיבתו בארץ מצרים "טוב" שנים ¹¹³.

והנה, בעניינו של יעקב אע"ה, מצינו למאמר רבי יוסי בן חנינא ¹¹⁴:

"שְׁתֵּי שָׁנִים עָשָׂה הָרָעָב, שְׁפִיּוֹן שָׁיֵרָד יַעֲקֹב אָבִינוּ לְשָׁם, עָלָה הָרָעָב".

ג. אצל משה רע"ה, מצינו את עניין "טוב", באשר נולד כשהוא "טוב" ¹¹⁵, ונתמלא הבית כולו אורה בהיותו מהול ¹¹⁶.

והנה, בעניינו של משה רע"ה, מצינו למאמר רבי יוסי ברבי יהודה ¹¹⁷:

"שלושה פרנסים טובים עמדו לישראל, אלו הן: משה, ואהרן, ומרים,

ושלוש מתנות טובות ניתנו על ידם, ואלו הן: באר, וענן, ומן".

והנה, על מאמר הכתוב בפרשת "ואתחנן" ¹¹⁸, "לֹא מִרְבָּכֶם מִכָּל הָעַמִּים חֶשֶׁק יְהוָה בָּכֶם, וַיִּבְחַר בָּכֶם, כִּי אַתֶּם הַמֵּעֵט מִכָּל הָעַמִּים", דרשו רבותינו ז"ל ¹¹⁹:

"אמר להם הקדוש ברוך הוא לישראל -

חושקני בכם, שאפילו בשעה שאני משפיע לכם גדולה, אתם ממעטין עצמכם לפני ¹²⁰,

¹¹³ בראשית, מז' - כח'.

¹¹⁴ בראשית רבה, פרשה פט', ט'.

¹¹⁵ שמות, ב' - ב'.

¹¹⁶ סוטה, יב' ע"א.

¹¹⁷ תענית, ט' ע"א.

¹¹⁸ דברים, ז' - ז'.

¹¹⁹ חולין, פט' ע"א.

¹²⁰ וביאר בזה רש"י הקדוש:

"לפי שאין אתם מרבין עצמכם, אלא ממעטין,

לפיקך, חשק בכם,

"כי אתם המעט' - ממעטין עצמכם בעונה".

נתתי גדולה לאברהם, אמר לפני ¹²¹, 'וְאַנְכִי עֶפְרָאֵל',
למשה ואהרן, אמר ¹²², 'וְנִחַנּוּ מִה',
לדוד, אמר ¹²³, 'וְאַנְכִי תוֹלַעַת וְלֹא אִישׁ'...
גדול שנאמר במשה ואהרן, יותר ממה שנאמר באברהם,
דאילו באברהם, כתיב, 'וְאַנְכִי עֶפְרָאֵל'. ואילו במשה ואהרן, כתיב, 'וְנִחַנּוּ מִה'."
הנה, יעקב אע"ה, היה "שלימא דאבהו" ^{124 125}, וכמו כן היה כלול יחד עם משה
רע"ה.
דהנה, על מאמר הכתוב ¹²⁶, "וַיֹּאמֶר רְאוּבֵן אֶל אָבִיו, לֵאמֹר, אֶת שְׁנֵי בְנֵי תַמִּית אִם
לֹא אֲבִיאֲנִי אֵלֶיךָ, תִּנָּה אֹתוֹ עַל גְּדִי, וְאֲנִי אֲשִׁיבֶנּוּ אֵלֶיךָ", כתב "בעל הטורים":
"ב' במסורה ¹²⁷, דין ¹²⁸, ואידך ^{129 130} - וּפְתָה תַמִּית קִנְאָה'.

¹²¹ בראשית, יח' - כז'.

¹²² שמות, טז' - ח'.

¹²³ תהילים, כב' - ז'.

"וְאַנְכִי תוֹלַעַת וְלֹא אִישׁ, חֲרַפַּת אָדָם וְכַזִּי עִם".

¹²⁴ "זוהר הקדוש", חלק א', דף קמז' ע"ב.

ובעוד מקומות.

¹²⁵ צא ולמד מה שכתב בספר "תשב"ץ קטן" (סי' תקמא'), לבעל "הגהות מיימוניות" על הרמב"ם:

"יעקב אבינו, נקרא ישראל, לפי שהיה סוף האבות, ובו כלל האבות והאמהות,
ישראל" -

יצחק, שרה, רבקה, רחל, אברהם, לאה".

¹²⁶ בראשית, מב' - לז'.

¹²⁷ היינו:

ב' פעמים, מצאנו במסורה לשון של "תמית".

¹²⁸ היינו:

מאמרו של ראובן, לאביו - יעקב אע"ה.

דורש אותנו במדרש, בעדת קורח - דכתיב בהו קנאה ¹³¹,
'וַיִּקְנְאוּ לְמֹשֶׁה בַּמִּחְנֶה' ¹³² - אלו דתן ואבירם.
בשביל שאמר ¹³³, 'אֶת שְׁנֵי בְנֵי תָמִית', נתקיים בשני בניו, והם דתן ואבירם.
'אֶת שְׁנֵי' - בגימטריא, הם דתן ואבירם ¹³⁴.
ובביאור העניין, כתב מו"ז הגה"ק רבינו יעיש קריספין זיע"א ¹³⁵:
"שוב ראיתי בדברי המקובלים ¹³⁶, דיעקב ומשה הם גוף אחד, ובמידה אחת,
אלא, שזה הוא למעלה מזה.
וכמו שכתב בתיקונים ¹³⁷, יעקב מלבר ומשה מלגאו,

¹²⁹ היינו:

המקום השני, שבו מצאנו לשון של "תמית".

¹³⁰ איוב, ה' - ב'.

¹³¹ היינו:

ש-ב' מקומות אלו, בהם נאמר לשון של "תמית", נאמרו בעניינו של קורח שהיה בו את עניין הקנאה.

¹³² תהילים, קו' - טז'.

¹³³ בראשית, מב' - לז'.

¹³⁴ היינו:

המילים "אֶת שְׁנֵי", עולים בגימטריא למניין 761,

וכמו כן, המילים "הם דתן ואבירם" עם ג' המילים, עולים למניין זה.

¹³⁵ בספרו הקדוש "פרח שושנה" על התורה.

¹³⁶ יעוין בדברי ה"זוהר הקדוש" (בראשית, דף כג' ע"ב): "ובגין כך, יעקב משה ויוסף כחדא אָזְלִי".

ועיין עוד בספר "עץ חיים", להמהרח"ו זיע"א (שער הכללים. ובשער מ', דרוש ו').

ובספר "עמק המלך", להגה"ק רבינו נפתלי הרץ בכרך זיע"א (שער יד', פרק קיח'),

ובספר "קהלת יעקב", להגה"ק רבינו יעקב צבי יאליש זיע"א - תלמיד "החזנה מלובלין" זיע"א (ערך לב').

¹³⁷ "תיקוני הזוהר" (תיקון יג', דף כט' ע"א).

ופירש הרב של"ה ז"ל¹³⁸, יעקב הוא מרכבה לתפארת במקומו הנגלה, ומשה מרכבה להנעלם של תפארת שהוא הדעת ...
הרי בפירוש, דמשה ויעקב הם במידה אחת,
ולזה נתקיים הדבר, על ידי משה רבינו ע"ה".
ומבואר מדברי הקדושים:
שמכיוון שמשה רע"ה ויעקב אע"ה, קשורים זה בזה,
אם כן, כאשר דתן ואבירם מתו על ידי משה רבינו ע"ה,
נחשב הדבר, כאילו מתו על ידי יעקב אע"ה.
וממילא, אמירתו של ראובן¹³⁹, "אֶת שְׁנֵי בְנֵי תָמִית",
נתקיימה, שהמית משה רע"ה - מכוחו של יעקב אע"ה, את שני צאצאיו של ראובן - דתן ואבירם.
ומעתה, כאשר דרשו רבותינו ז"ל^{140 141}, "גדול שנאמר במשה ואהרן, יותר ממה שנאמר באברהם":
דבר זה, כלול אף ביעקב אע"ה, שהיה ענוותן גדול מאין כמותו!
ומעתה, מצינו אף את עניין הענווה, אצל אותם ג' יסודי עולם:
שכן, מידת הענווה שהיתה אצל משה רע"ה כלולה אף ביעקב אע"ה,
וכמו כן, כבר נתבאר לנו¹⁴², שסוד הצלחתו של יוסף הצדיק ע"ה, היתה נעוצה במידת הענווה.
זאת ועוד, אצל אותם ג' יסודי עולם אלו, מצינו אף את עניין השמחה. וכדלהלן:

¹³⁸ בראשית, פרשת "ויצא", תורה אור - ב'.

¹³⁹ בראשית, מב' - לז'.

¹⁴⁰ חולין, פט' ע"ב.

¹⁴¹ וכפי שהובא לעיל בתחילת אות זו.

¹⁴² לעיל באות ז'.

א. ידועה ומפורסמת קושיית רבינו ה"אור החיים" הקדוש זיע"א, בריש פרשת "ויחי":

מפני מה, מְכַנֶּה יעקב אע"ה, פְּעָמִים בְּשֵׁם "יעקב", ופְּעָמִים בְּשֵׁם "ישראל", והלא, כבר אמר לו הבורא ית"ש¹⁴³, "לא יִקְרָא שְׁמֶךָ עוֹד יַעֲקֹב, כִּי אִם יִשְׂרָאֵל יִהְיֶה שְׁמֶךָ"? ויתרץ רבינו זיע"א:

שאף על פי, שְׁקָרָא הבורא ית"ש בְּשֵׁם "ישראל", לא נעקר שמו הראשון "יעקב", ולפיכך, יש מקומות שהוא הוזכר בְּשֵׁם "יעקב", ויש מקומות שהוא הוזכר בְּשֵׁם "ישראל",

והחילוק בדבר, הוא:

"בהשגתו שֵׁם עליון ה', יגיד כי ציווה ה' אֶתֹּו את הנשמה העליונה, בעלת שֵׁם זה של 'ישראל',

ומשְׁכָּנָה בו, כל זמן שאין שֵׁם עיצבון ...

ובהעדר כן, 'וינפש', יוצאה ממנו כיציאת נשמה יתירה של יום שבת,

ובאותו זמן, לא יקרא לו 'ישראל', כי בעלת השם הלכה לה ואינה, אז ויקרא שמו יעקב".

ומבואר מדבריו הקדושים:

שדרגתו של יעקב אע"ה, בשמו הנעלה יותר, "ישראל", נעוצה במידת השמחה, המרוממת אותו עדלמאוד.

ב. מידת השמחה, היתה סוד הצלחתו של יוסף הצדיק ע"ה, וכמו שנתבאר לעיל¹⁴⁴.

ג. על תפילת "ישמח מִנְּשָׁה בְּמִתְנַת חֶלְקוֹ, כִּי עֲבָד נַאֲמָן קִרְאָתָּ לּוֹ", כתב הגה"ק רבינו מרדכי הכהן זיע"א¹⁴⁵:

¹⁴³ בראשית, לב' - כט'.

¹⁴⁴ באות ז'.

"לא אמר 'שִׁמְח', אלא 'יִשְׁמַח',

שבכל שבת ושבת, הוא שִׁמְח עמה מחדש".

ומבואר מדבריו הקדושים :

שאף שורשו של משה רע"ה, היה נעוץ במידת השמחה.

ולא זו בלבד, אלא, שאף עניין התורה, היה אצל אותם גי' יסודי עולם אלו. וכדלהלן :

א. בעניינו של יעקב אע"ה, נאמר ¹⁴⁶, "וַיִּגְדְּלוּ הַנְּעָרִים, וַיְהִי עֲשׂוֹ אִישׁ יָדָע צִיד אִישׁ שְׂדֵה, וַיַּעֲקֹב אִישׁ תָּם יֹשֵׁב אֱהָלִים".

ואומר ¹⁴⁷, "וַיִּיקַץ יַעֲקֹב מִשְׁנָתוֹ, וַיֹּאמֶר, אָכֵן יֵשׁ יְהוָה בְּמָקוֹם הַזֶּה, וְאֲנֹכִי לֹא יָדַעְתִּי", וכדרשת רבותינו ז"ל ¹⁴⁸, "רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר, מִמִּשְׁנָתוֹ".

ואומר ¹⁴⁹, "יתורה צוה לנו משה, מורשה קהלת יעקב".

ב. **עמל התורה, היה סוד הצלחתו של יוסף הצדיק ע"ה, וכמו שנתבאר לעיל** ¹⁵⁰.

וכמו כן, על מאמר הכתוב בפרשת "וישב" ¹⁵¹, "וַיְהִי כִּהְיוֹם הַזֶּה, וַיָּבֹא הַבִּיטָה לַעֲשׂוֹת מְלָאכָתוֹ, וַאֲזַן אִישׁ מֵאֲנָשֵׁי הַבִּיטָה שֵׁם בְּבִיטָה", דרשו רבותינו ז"ל ¹⁵² :

"וַיָּבֹא הַבִּיטָה לַעֲשׂוֹת מְלָאכָתוֹ - רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אֹמֵר, שֶׁבֶת הָיָה,

דְּקָתִיב ¹⁵³, "כִּי בּוֹ שֶׁבֶת מְכַל מְלָאכָתוֹ",

¹⁴⁵ בספרו הקדוש "שפתי כהן" על התורה, (שמות, כ' - ח').

¹⁴⁶ בראשית, כה' - כז'.

¹⁴⁷ בראשית, כח' - טז'.

¹⁴⁸ בראשית רבה, פרשה סט', ז'.

¹⁴⁹ דברים, לג' - ד'.

¹⁵⁰ באות ז'.

¹⁵¹ בראשית, לט' - יא'.

¹⁵² ילקוט שמעוני, (פרשת "וישב", רמז קמו').

ומה מלאכה היתה לו?

שונה וקורא, מה שאביו למדו."

ג. בעניינו של משה רע"ה, שנהג טובת עין בבני ישראל, והוריד להם את התורה

נאמר, ¹⁵⁴, "תורה צוה לנו משה, מורשה קהלת יעקב".

ט. ידוע ומפורסם לכל, שאין לך גדול בקלאים יותר מחולי הנפש, שכן, על ידי חולי הנפש - גם כאשר הגוף עצמו בריא, אין לך חולה גדול ממנו.

ובעניין זה, כתב גאון עוזינו - הרב חיד"א זיע"א ¹⁵⁵ :

"אפשר לרמוז, במה שאמרו פרק קמא דבתרא ¹⁵⁶ -

רבי שמעון בר יוחאי אומר: מרגלית טובה היתה לאברהם אבינו תלויה בצווארו, שכל חולה שהיה רואה אותה מיד מתרפא, ובשעה שנפטר - תלאה בגלגל חמה.

והמפרשים פירשו דרך, כידוע, וגם אני בעניי.

אפשר לרמוז -

כי חולי הנפש, על הרוב, בא מסיבת הגאווה,

והעניו, ניצול מכמה וכמה איסורין שבין אדם לחבירו, וגם במילי דאיכא בינו למקום, כידוע.

ואברהם אע"ה, היה מופלג בענווה,

כדכתיב ¹⁵⁷, 'וישיתחו אברהם, לפני עם הארץ', והוא אמר ¹⁵⁸ - 'וְאַנְכִי עֶפֶר וְאַפֶּר'.

¹⁵³ בראשית, ב' - ג'.

¹⁵⁴ דברים, לג' - ד'.

¹⁵⁵ בספרו הקדוש "כסא דוד", (דרוש יט' לשבת כלה, בסופו).

¹⁵⁶ בבא בתרא, טז' ע"ב.

¹⁵⁷ בראשית, כג' - יב'.

¹⁵⁸ בראשית, יח' - כז'.

וְאֵת הַנֶּפֶשׁ אֲשֶׁר עָשָׂה¹⁵⁹ - שֶׁהִיא מַגִּיר גִּיּוּרִין¹⁶⁰,

וּבּוּדָאִי, שֶׁהִיא מְזַהֵרָם עַל הָעֲנוּוָה,

וְהַשּׁוֹמְעִים, הֵיוּ מִתְרַפְּאִים מִחֻלִּיִּים,

וְהֵיוּ נוֹשָׂאִים קַל וְחֹמֶר מֵאַבְרָהָם אַע"ה, שֶׁהִיא חֹכֵם גָּדוֹל, שְׂכִלּוּתוֹ נֹבְעוֹת
חִכְמָה¹⁶¹, וְעֹשִׂיר גָּדוֹל¹⁶², וְגִיבּוֹר¹⁶³, וּמִיֵּלָא הָעוֹלָם חֲסֵד¹⁶⁴, וּבְכָל זֶה הִיא שֶׁפֶל
מֵאֵד.

וְהִיא תּוֹעֵלֶת הָרְבָה, לְחֻלִּים חֹלֵי הַנֶּפֶשׁ, שֶׁהֵיוּ קוֹנִים הָעֲנוּוָה, וּמִתְרַפְּאִים מִחֻלֵּי
הַנֶּפֶשׁ.

וְזֶהוּ הַמְרַגְלִית טוֹבָה שֶׁהִיתָה בְּצוּוֹאָרוֹ, כְּלוֹמֵר, בְּקוֹלוֹ שֶׁל אַבְרָהָם אַע"ה.

וּבִשְׁעָה שֶׁנִּפְטָר, תִּלְאָה בְּגִלְגַּל חֲמָה, דֶּה־מִסְתַּכֵּל בְּשֵׁמֶשׁ יִלְמַד הָעֲנוּוָה,

כִּי הַשֶּׁמֶשׁ, סָבַל הָעֲלָבוֹן שְׁלוֹ, כִּשְׁקִטְרָגָה הַלְבָנָה - אִי אִפְשָׁר לִשְׁנֵי מַלְכִּים וְכו' ¹⁶⁵,

¹⁵⁹ בראשית, יב' - ה'.

¹⁶⁰ סנהדרין, צט' ע"ב.

¹⁶¹ בראשית רבה, פרשה סא', א'.

¹⁶² וכמאמר הכתוב (בראשית, כד' - א'):

"וְאַבְרָהָם זָקֵן, בָּא בִּיָּמָיו, וַיְהִי בָרֶךְ אֶת אַבְרָהָם בְּכָל".

¹⁶³ וכמאמר הכתוב (בראשית, יד' - טו'):

"וַיִּחַלֵּק עֲלֵיהֶם לִילָה, הוּא וְעַבְדָּיו, וַיָּקָם, וַיִּרְדֹּפֶם עַד חֹבֶה, אֲשֶׁר מִשְׁמָאל לְדִמְשֶׁק".

ועיין עוד, באגדת בראשית (בובר), פרק לד' (א'), ד"ה "ואברהם זקן".

¹⁶⁴ וכמאמר הכתוב (מיכה, ז' - כ'):

"תִּתֵּן אֶמֶת לִיעֲקֹב, חֶסֶד לְאַבְרָהָם, אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתָּ לְאַבְתִּינוּ מִיָּמֵי קֶדֶם".

¹⁶⁵ חולין, ס' ע"ב:

"אמרה ירח לפני הקדוש ברוך הוא, רבונו של עולם -

אפשר לשני מלכים שישתמשו בכתר אחד?

אמר לה -

וכמו שפירשו המפרשים, מה שנאמר ¹⁶⁶, הנעלבים ואינם עולבים וכו', עליהם הכתוב אומר ¹⁶⁷ - 'וְאֶהְיֶה כְּצֶאֱת הַשֶּׁמֶשׁ בְּגִבְרָתוֹ'."

ובהבנת דבריו הקדושים, נעתיק בזה, לדבריו של הגה"ק בעל "באר משה" זיע"א מאו"ז'רוב ¹⁶⁸, בביאור דברי רבי שמעון בר יוחאי - "אבן טובה, היתה תלויה בצווארו של אברהם אבינו":

"וּאֶפְשֶׁר לומר, בכוונת דברים -

כי היצר הרע, נקרא בשם 'אבן' ¹⁶⁹,

ואברהם אע"ה, שזכה להפוך את יצרו הרע ליצר הטוב, כנ"ל ^{170 171}, זכה לאבן טובה.

והנה, כוחו של היצר הרע, הוא רק במי שמתגאה,

לכי ומעטי את עצמך!".

¹⁶⁶ גיטין, לו' ע"ב:

"הנעלבין ואינם עולבים, שומעין חרפתן ואין משיבין, עושין מאהבה ושמחין בייסורין,

עליהן הכתוב אומר (שופטים, ה' - לא'), 'וְאֶהְיֶה כְּצֶאֱת הַשֶּׁמֶשׁ בְּגִבְרָתוֹ'."

וכן הוא במסכת שבת, פח' ע"ב).

¹⁶⁷ שופטים, ה' - לא'.

¹⁶⁸ בפרשת "חיי שרה", (עמודים תקכו'-תקכז').

¹⁶⁹ סוכה, נב' ע"א:

"שבעה שמות יש לו ליצר הרע ... יחזקאל, קראו אבן,

שנאמר (יחזקאל, לו' - כו'), 'וְהִסְרֹתִי אֶת לֵב הָאֶבֶן מִבְּשָׁרְכֶם, וְנָתַתִּי לָכֶם לֵב בָּשָׂר'."

¹⁷⁰ בבא בתרא, יז' ע"א:

"שלושה לא שלט בהן יצר הרע, אלו הן: אברהם, יצחק ויעקב".

¹⁷¹ תלמוד ירושלמי, ברכות, פ"ט ה"ט:

"אברהם אבינו, עשה יצר הרע טוב,

דכתיב (נחמיה, ט' - ח'), 'וּמִצָּאתָ אֶת לִבְּךָ נֶאֱמָן לְפָנֶיךָ'."

כמאמר רבותינו ז"ל בזוהר הקדוש¹⁷², 'דָּהָא, יִצְרָה הָרַע, לָא שְׂרָיָא אֱלָא בְּאַתְרֵי
דְּאַשְׁתַּפְּחַח חֲדָה דְּחִמְרָא, וְגִסְיָתָא דְּרוּחָא. וְכֵד אֲשַׁתְּפַח רִיחָא תְּבִירָא, כְּדִין אֲתַפְּרִשׁ
מִנִּיהּ, וְלֹא שְׂרָיָא בְּהִדְיָה'¹⁷³.

נמצא, שאברהם אבינו, ראש וראשון לענוי ארץ, שאמר¹⁷⁴, 'וְאַנְכִי עֹפֵר וְאֶפְרָ',

זכה בגלל הענווה, שהיצר הרע הפך אצלו לטוב.

ומצינו גם, שהגאווה עצמה קרויה 'אבן'¹⁷⁵,

ובענוותנותו, הפכה לאבן טובה, בבחינת 'וַיִּגְבֹּה לְבֹו בְּדֶרֶךְ הִי'¹⁷⁶.

ולפיכך, כל חולה הרואה אותו מיד נתרפא -

הוא החולה הנלכד ברשת היצר!

כדרשת רבותינו ז"ל¹⁷⁷, על הכתוב¹⁷⁸, 'וְהִסִּיר ה' מִמֶּנּוּ כָּל חֲלִי', זה יצר הרע!

שהרי, מי שהתבונן בענוותנותו של אברהם, שזכה לאבן טובה, וכמבואר, מיד
נתרפא מחולי היצר.

¹⁷² חלק א', דף רב' ע"א.

¹⁷³ ותרגום דבריו הקדושים:

שְׁהִרִי, יִצְרָה הָרַע, אֵין שׁוֹרָה אֱלָא בְּמִקּוֹם שְׁנִמְצָאת שְׁמַחַת הַיֵּין וְגִסְוֹת הָרוּחַ. וְכִשְׁנִמְצָאת רוּחַ שְׁבוּרָה, אֲזַ
נִפְרָד מִמֶּנּוּ וְאֵין שׁוֹרָה עִמּוֹ.

¹⁷⁴ בראשית, 'ח' - כז'.

¹⁷⁵ במסכת סוטה (ה' ע"א), מצינו לדרשתו של חזקיה:

"אין תפילתו של אדם נשמעת, אלא אם כן משים ליבו כבשר,

שנאמר (ישעיה, סו' - כג'), 'וְהִיָּה מִדֵּי חֹדֶשׁ בְּחִדְשׁוֹ ... כָּל בָּשָׂר לְהִשְׁתַּחֲוֹת' וגו'."

וכתב על זה רש"י הקדוש (בד"ה "כבשר"):

"כבשר - שהוא רך, ולא כאבן שהוא קשה".

¹⁷⁶ דברי הימים ב', יז' - ו'.

¹⁷⁷ תלמוד ירושלמי, שבת, פ"ד ה"ג.

¹⁷⁸ דברים, ז' - טו'.

ותמצא, שנאמר ¹⁷⁹, 'הַשֵּׁמֶן לֵב הָעַם הַזֶּה', ובתרגום יונתן ¹⁸⁰, 'טַפִּישׁ לִבָּיה דְּעַמָּא
הַדִּין'.

וידוע, שטיפשות וגאווה חד הן,

כדכתיב ¹⁸¹, 'בְּפִי אֲוִיל חָטָר גָּאֹה'.

ובסיפא דקרא ¹⁸², 'וּלְבָבוֹ יָבִין, וְנֶשֶׁב וְרָפָא לוֹ',

היינו, שרפואת הנפש, תלויה בהבנת הלב,

כלומר, בענווה - חכמה ¹⁸³, שהיא היפוכה של שטות.

ולפי זה, נבין מה שאמרו ¹⁸⁴ -

'גדולה תשובה, שמביאה רפואה לעולם,

שנאמר ¹⁸⁵, 'אֶרְפָּא מְשׁוּבָתְס, אֶהְבִּם נִדְבָה'.

כי 'מְשׁוּבָתְס', היא הגאווה,

כמו שפירש רש"י ¹⁸⁶: שׁוֹבְבִים - משמע מזידים, ופרהסיא, לשון מרד וגאווה. כמו

'וַיִּלֶךְ שׁוֹבֵב בְּדֶרֶךְ לְבוֹ' ¹⁸⁷.

¹⁷⁹ ישעיה, ו' - י'.

¹⁸⁰ שם.

¹⁸¹ משלי, יד' - ג'.

¹⁸² של מאמר הכתוב בישיעה הנ"ל (ו' - י'):

"הַשֵּׁמֶן לֵב הָעַם הַזֶּה, וְאֶזְנִי הַכֶּבֶד, וְעֵינֵי הַשֶּׁעַר, פֶּן יִרְאֶה בְּעֵינָיו, וּבְאֶזְנוֹ יִשְׁמַע, וּלְבָבוֹ יָבִין, וְנֶשֶׁב וְרָפָא לוֹ".

¹⁸³ סוטה, כא' ע"ב:

"אמר רבי יוחנן -

אין דברי תורה מתקיימין, אלא במי שמשלים עצמו כמי שאינו,

שנאמר (איוב, כח' - יב'), 'וְהִתְקַמָּה, מֵאִין תִּמְצָא'."

¹⁸⁴ יומא, פו' ע"א.

¹⁸⁵ הושע, יד' - ה'.

ומצינו ¹⁸⁸, שרפואה ד-סליחה, נכללת בכל רפואה,
ולכן, כאשר 'ולבבו יבין' ¹⁸⁹ - תשובה, שהיא היפוכו של 'שוכב בדרך לבו' ¹⁹⁰,
אזי ¹⁹¹, 'ארפא משוכתם',
ובגלל זה ¹⁹², 'אהבם נדבה', היינו, אף שאינם ראויים,
כדכתיב ¹⁹³, 'ולעניים יתן חן'.
ונודע ¹⁹⁴, שאברהם, שורשו חכמה,
ולפיכך, כל חולה, כלומר, החולה בגאווה - הרואה אותו, מיד נתרפא.
וכשמת אברהם תלאה בגלגל חמה, פירוש -
חמה, משמעותה הכנעה!
כי כשטענה הלבנה ¹⁹⁵, אי אפשר לשני מלכים להשתמש בכתר אחד,
לא השיבה כלום!
אלא, היתה מהנעלבין ואינן עולבין ¹⁹⁶,

¹⁸⁶ עבודה זרה, ז' ע"ב (בד"ה "שובבים").

על מאמר הכתוב (ירמיה, ג' - יד'), "שובו בנים שוכבים".

¹⁸⁷ ישעיה, ח' - יז'.

¹⁸⁸ מגילה, יז' ע"ב.

¹⁸⁹ של מאמר הכתוב בישיעה הנ"ל (ו' - י'):

"השמן לב העם הזה, ואזניו הכבד, ועיניו השע, פן יראה בעיניו, ובאזניו ישמע, ולבבו יבין, ונשב ורפא לו".

¹⁹⁰ ישעיה, ח' - יז'.

¹⁹¹ הושע, יד' - ה'.

¹⁹² הושע, יד' - ה'.

¹⁹³ משלי, ג' - לד'.

¹⁹⁴ "זוהר הקדוש", (חלק ב', דף יד' ע"ב).

¹⁹⁵ חולין, ס' ע"ב.

שעליהם נאמר ¹⁹⁷, 'וְאֶהְיֶה כְּצֶאֱת הַשֶּׁמֶשׁ בְּגִבְרָתוֹ'.
ולפיכך, תלאה בגלגל חמה, שעל ידה ילמדו להכניעה עצמם!
וסיים אביי: 'אידלי יומא, אידלי קצירא' ¹⁹⁸,
כי בהתבוננות זו בגלגל חמה, יזכה ל-'אידלי קצירא', והיינו, לרפואה כפולה,
לנפש ולגוף". עד כאן, דברי קודשו של רבינו זיע"א.
והנה, על מאמר הכתוב ¹⁹⁹, "וְאֶבְרָהָם זָקֵן, בָּא בְּיָמִים, וַיִּהְיֶה בְּרֵךְ אֶת אֲבָרָהָם
בְּכָל", כתב רש"י הקדוש:
"בְּכָל", עולה בגימטריא בן,
ומאחר שהיה לו בן, היה צריך להשיאו אשה".
וכשתדקדק, תמצא:
שמילת "בְּכָל" עם הכולל, עולה בגימטריא כמניין מילת "אבן".
ללמדך:
כהמתבאר בדברי רבינו זיע"א, ובדברי גאון עוזינו - הרב חיד"א זיע"א, בעניין
מעלת האבן,
שאותה הברכה שנתברך בה אברהם אע"ה, היא הכנעת יצרו הרע והפיכתו ליצר
הטוב, על ידי מידת הענווה.

¹⁹⁶ גיטין, לו' ע"ב:

"הנעלבין ואין עולבים, שומעין חרפתן ואין משיבין, עושין מאהבה ושמחין בייסורין,

עליהן הכתוב אומר (שופטים, ה' - לא'), 'וְאֶהְיֶה כְּצֶאֱת הַשֶּׁמֶשׁ בְּגִבְרָתוֹ'."

וכן הוא במסכת שבת, פח' ע"ב).

¹⁹⁷ שופטים, ה' - לא'.

¹⁹⁸ היינו:

שכאשר החמה מתרוממת וזורחת, ממילא היא מיקלת את חולאי בני האדם,

שכן, האבן של אברהם אע"ה תלויה בחמה.

¹⁹⁹ בראשית, כד' - א'.

והנה, ידועים ומפורסמים, דברי רבותינו ז"ל²⁰⁰, על מאמר הכתוב²⁰¹, "אֵלֶּה תּוֹלְדוֹת הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ, בְּהִבְרָאָם, בְּיוֹם עֲשׂוֹת יְהוָה אֱלֹהִים אֶרֶץ וְשָׁמַיִם":

"אל תקרי 'בְּהִבְרָאָם', אלא בה"י בְּרָאָם".

וביאר בזה, הגה"ק רבינו משה אלשיך זיע"א - "האלשיך הקדוש"²⁰²:

דהנה, על מאמר הכתוב²⁰³, "בַּסֵּפֶת תֵּשְׁבוּ שְׁבַעַת יָמִים, כָּל הָאָזְרַח בְּיִשְׂרָאֵל יֵשְׁבוּ בַּסֵּפֶת", דרשו רבותינו ז"ל²⁰⁴, "אמרה תורה, כל שבעת הימים צא מדירת קבע, ושב בדירת עראי".

והיינו, שצריך האדם לָשִׁים אל מול עיניו, את מאמר דוד הע"ה²⁰⁵, "יָמֵי שְׁנוֹתֵינוּ בָּהֶם שְׁבָעִים שָׁנָה",

שכל חייו, הינם חיי עראי, אשר סופם לבוא אל קיצם,

ועל כן, בחג הסוכות, עליו לצאת מדירת קבע, אל דירת העראי.

ומטעם כך, ברא הבורא ית"ש את עולמו, באות ה' -

שכן, באות ה', נרמזים הדינים של דפנות הסוכה²⁰⁶, אשר שיעורה הוא ב' דפנות והשלישית אפילו בטפח²⁰⁷,

וזאת, בכדי ללמד לאדם, שכל התכלית של העולם הזה, הינו "עולם עראי".

²⁰⁰ מנחות, כט' ע"ב.

²⁰¹ בראשית, ב' - ד'.

²⁰² ויקרא, כג' - לג'.

²⁰³ ויקרא, כג' - מב'.

²⁰⁴ סוכה, ב' ע"א.

²⁰⁵ תהילים, צ' - י'.

²⁰⁶ היינו:

צורת האות ר' שבאות ה', מרמזת על ב' דפנות,

והאות י' אשר בתחתית האות ה', מרמזת על הדופן השלישית, ששיעורה אפילו בטפח.

²⁰⁷ סוכה, ו' ע"ב.

ומעתה, נשכיל ונבין, את דברי רבותינו ז"ל²⁰⁸, על מאמר הכתוב²⁰⁹, "אֱלֹהֵי תוֹלְדוֹת הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ, בְּהִבְרָאָם, בְּיוֹם עֲשׂוֹת יְהוָה אֱלֹהִים אֶרֶץ וְשָׁמַיִם":

"אֶל תִּקְרָא בְּהִבְרָאָם, אֱלֹהֵי בְּאֲבָרָהם,

בְּאֲבָרָהם מִתְקִיִּים עֲלֵמָא",

שכן, בהיות אברהם אע"ה חי חיי עראי,

הוא אינו יכול לקחת מאומה מבני אדם שאינם מהוגנים, אשר כל חפצם ומהותם הוא "כְּחֵי וְעֵצִים יָדִי"²¹⁰.

ומחמת קדושתו זו, מתקיים כל העולם כולו!

והנה, האותיות מְכַנּוֹת בשם "אבנים", וכפי שמצינו ב-"ספר היצירה"²¹¹:

"שתי אבנים, בונות שני בתים²¹²,

שלוש, בונות שישה בתים²¹³,

ארבע, בונות ארבעה ועשרים בתים²¹⁴,

חמש, בונות מאה ועשרים בתים²¹⁵,

²⁰⁸ "זוהר הקדוש", (פרשת "לך לך", דף פו' ע"ב).

²⁰⁹ בראשית, ב' - ד'.

²¹⁰ דברים, ח' - יז'.

²¹¹ פרק ד' משנה יב'.

²¹² היינו:

מילה בת שתי אותיות, יכולה להיכתב בשתי אופנים.

²¹³ היינו:

מילה בת שלוש אותיות, יכולה להיכתב בשישה אופנים.

²¹⁴ היינו:

מילה בת ארבע אותיות, יכולה להיכתב בעשרים וארבעה אופנים.

²¹⁵ היינו:

שש, בונות שבע מאות ועשרים בתים²¹⁶,
שבע, בונות חמשת אלפים וארבעים בתים²¹⁷.
וכבר למדנו לעיל, שהאות ה', המלמדת על עניין העראיות,
יש בה את כוח ההולדה, וכפי שמצינו אצל אברהם אע"ה²¹⁸, ואצל שרה אמנו
ע"ה²¹⁹, שרק לאחר שנתוספה להם האות ה' בשמם הם זכו לכוח המוליד.
ומעתה, אפשר לבאר:
שאותה "אבן" אשר היתה תלויה בצווארו של אברהם אע"ה, המרמזת על "מידת
הענוה"²²⁰,
היתה האות ה', המרמזת על עניין העראיות שהיתה בו, אשר היא היסוד
והשורש ל-"מידת הענוה",
ומחמתה, הוא זכה לכוח ההולדה, כאשר היא נתוספה לו ולאשתו בשמם. ודוק.
וכאשר נתבונן בסדר הנהגתו של אברהם אע"ה, נראה, את מידת התורה ומידת
השמחה ומידת הענוה. וכדלהלן:
א. מידת התורה, שהיו כליותיו נובעות חכמה²²¹.

מילה בת חמש אותיות, יכולה להיכתב במאה ועשרים אופנים.

²¹⁶ היינו:

מילה בת שש אותיות, יכולה להיכתב בשבע מאות ועשרים אופנים.

²¹⁷ היינו:

מילה בת שבע אותיות, יכולה להיכתב בחמשת אלפים וארבעים אופנים.

²¹⁸ בראשית, יז' - ה':

"ולא יקרא עוד את שמך אברם, ויהי שמך אברהם, כי אב המון גוים נתייך".

²¹⁹ בראשית, יז', טו' - טז':

"ויאמר אלהים אל אברהם, שרי אשתך, לא תקרא את שמה שרי, כי שרה אתה, וגם נתיי
ממנה לך בן, וברכתיך, ויהיה לגוים, מלכי עמים ממנה יהיו".

²²⁰ וכפי שנתבאר לעיל באות ג'.

- ב. מידת השמחה, וכמאמרו של הגה"ק רבי יהודה בן שמואל אבן עבאס זיע"א, "עין בומר בוכה, ולב שמח".
- ג. מידת הענווה, וכמו שנתבאר באות זו בטוב טעם ודעת.
- ד. זאת תורת העול"ה:
- א. אברהם אע"ה, היה ראש וראשון לבעלי הכרת הטוב ²²², ולפיכך הוא היה ראש וראשון בתיקון חטאו של אדם הראשון ²²³, ובפרט, כאשר נתקיימו בו ג' המעלות: תורה, שמחה וענווה ²²⁴.
- ב. בעניינים אלו, היו שייכים ג' יסודי עולם: יעקב אע"ה, יוסף הצדיק ע"ה ומשה רע"ה ²²⁵,
- ולפיכך, אף הם היו בכלל שלימות תיקון חטאו של אדם הראשון ²²⁶.
- ג. על מאמר רבותינו ז"ל ²²⁷, "אינו דומה השונה פרקו מאה, לשונה פרקו מאה ואחת", כתב רבינו הרי"ח הטוב זיע"א ²²⁸:
- "הנה, רבינו האר"י ז"ל, ב-עץ חיים, שער הזווגים פרק וא"ו ²²⁹, פירש - שר של שכחה, נקרא 'מס', ולכן, אמרו רבותינו ז"ל: אינו דומה שונה פרקו מאה, לשונה ק"א. עיין שם.

²²¹ בראשית רבה, פרשה סא, א'.

²²² וכמו שנתבאר לעיל באות ד'.

²²³ וכמו שנתבאר לעיל באות ה'.

²²⁴ וכמו שנתבאר לעיל באות ט'.

²²⁵ וכמו שנתבאר לעיל באות ח'.

²²⁶ וכמו שנתבאר לעיל באות ה'.

²²⁷ חגיגה, ט' ע"ב.

²²⁸ בספרו הקדוש "בן יהוידע".

ועיין עוד בספרו הקדוש "בן יהוידע", (מגילה, ב' ע"ב).

²²⁹ וכן הובא ב"שער מאמרי רז"ל", (חגיגה, ט' ע"ב).

אמנם, הרב משה זכות ז"ל כתב ²³⁰ -

מיכאל, הוא שר התורה, מספרו ק"א, כמניין י"ה אלקים ²³¹.

וזה סוד, 'אינו דומה שונה פרקו מאה',

ד-שר שכחה, נקרא 'פוט' מספר מאה ²³², ומיכאל מאה ואחד. עד כאן לשונו.

ויתכן, שיש לשר שכחה כמה שמות.

ולפי דברי הרב משה זכות ז"ל, להכי קרי לשונה מאה ואחד כמניין מיכאל, בשם
'עובד אלקים',

כי י"ה אלקים, מספר מאה ואחד,

שיתמתק שם 'אלקים', בשם י"ה,

ושניהם, מספר 'מיכאל', כמו שאמר הרב משה זכות ז"ל.

והנה, שני שמות אלו, 'מס' ו-'פוט', מספרם מסמס ²³³,

שסופו להסתמס ולהתבטל, שגובר כוח הזכירה שהוא מאה ואחד - הרמוז בשם
משה רבינו ע"ה,

²³⁰ וכן כתב הגה"ק רבינו מנחם עזריה זיע"א מפאנו, בספרו הקדוש "כנפי יונה", (חלק ד', אות לז').

²³¹ היינו:

מילת "אלהים", עולה בגימטריא למניין 86,

ומילת "יה", עולה בגימטריא למניין 15,

ואם כן, ב' מילים אלו, עולים בגימטריא למניין 101.

²³² היינו:

מילת "פוט", שהיא שמו של השכחה, עולה בגימטריא למניין 100.

²³³ היינו:

מילת "מס", עולה בגימטריא למניין 100,

וכמו כן, מילת "פוט", עולה בגימטריא למניין זה.

ואם כן, הצירוף של ב' מילים אלו, הוא "מסמס".

ד-מילוי 'משה' כזה: מ"ם שי"ן ה"א, עולה מאה ואחד ²³⁴,
ושמו כפול, שאמר לו הקדוש ברוך הוא, 'מִשֶּׁה מִשֶּׁה' ²³⁵, כדי לבטל ממנו שתי
שמות של 'מס' ושל 'פוטה'.

ולכן, כָּפַל שמו בתחילת נבואתו בסנה.

ולכן, זכה לקבל כל התורה כולה, גם מה שיתחדש בדורות הבאים."

ויעויין בדבריו של מו"ז הגה"ק רבינו יעיש קרספין זיע"א ²³⁶, שפירש על פי
האמור, את מאמר הכתוב ²³⁷, "שִׁיר לְמַעֲלוֹת, אֲשֶׁר עֲיָנִי אֶל הַהָרִים, מֵאֵין יָבֵא
עֲזָרִי":

"ולעניות דעתי נראה -

דְּרָמָז רמזו לנו ז"ל ²³⁸, דאין התורה נמצאת, אלא במי שהוא עניו, ומחשב עצמו
כאילו אינו,

וכמו שכתוב במשה רבינו ע"ה, שלא זכה לכתר תורה, אלא מסיבת שהוא עניו.

וזהו אומרם ²³⁹, 'מֵאֵין יָבֵא עֲזָרִי' ²⁴⁰. והבן."

וכבר ידעת, שאותה הקליפה מ"ס, המשכחת את תלמודו של האדם, אשר היא
מְכֻוֶּנֶת כנגד הס"מ - הוא סמא"ל,

²³⁴ וכעין זה, כתב מו"ז הגה"ק רבינו יעיש קריספין זיע"א, בספרו הקדוש "בך יברך ישראל", (מערכת ש', אות
לב, ד"ה "שונה").

²³⁵ שמות, ג' - ד'.

²³⁶ בספרו הקדוש "בך יברך ישראל", (מערכת פ', אות סא, ד"ה "פרק").

²³⁷ תהילים, קכא' - א'.

²³⁸ עירובין, נד' ע"א.

²³⁹ תהילים, קכא' - א'.

²⁴⁰ היינו:

מילת "מֵאֵין", עולה בגימטריא למניין 101.

ללמדך, שהנוהג במידת הענווה, יהיה עזרו מעם הבורא ית"ש, לזכור את תלמודו.

הרי היא בחינת עמלק, וכמו שכתב ה"זוהר הקדוש" ²⁴¹, שעמלק הרשע הוא סמא"ל.

ואם כן, שורש שכחת התורה הקדושה, נעוץ בעמלק הרשע וגונדא דיליה. ולהלן יתבאר.

ד. מילת סמא"ל, עולה בגימטריא למניין 131,

וכמו כן, מילת ענוה, עולה בגימטריא למניין זה.

ללמדך, שעל ידי מידת הענוה, ניתן להחליש את כוחו של סמא"ל וגונדא דיליה.

ה. מילת "מנוול", עולה בגימטריא למניין 132,

וכמו כן, מילת סמא"ל - עם הכולל, עולה בגימטריא למניין זה.

וביאור העניין:

דהנה, התורה הקדושה מתקיימת, רק במי שְׁמַשִּׁים את עצמו כמדבר ²⁴², וכמים ²⁴³, והיינו מידת הענוה.

והנה, ידועים ומפורסמים, דברי רבותינו ז"ל ²⁴⁴: "אם פגע בך מנוול זה, משכהו לבית המדרש".

ללמדך:

שעל ידי מידת הענוה, זוכה האדם לדברי התורה הקדושה,

ועל ידי כך, בכוחו להכניע את סמא"ל וגונדא דיליה, בשלימות.

²⁴¹ חלק ג', דף רפא' ע"ב.

²⁴² עירובין, נד' ע"א.

נדרים, נה' ע"א.

²⁴³ תענית, ז' ע"א.

²⁴⁴ סוכה, נב' ע"ב.

קידושין, ל' ע"ב.

ו. סגולה נפלאה מצינו באמירת "ויהי נעם" ²⁴⁵, וכפי שכתב גאון עוזינו - הרב חיד"א זיע"א ²⁴⁶:

**שטוב לומר את הפסוק הלזה, ז' פעמים, ישר והפוך,
והוא סגולה לשמירה.**

עוד כתב רבינו זיע"א ²⁴⁷:

שבאמירת הפסוקים ²⁴⁸, המופיעים במזמור "יִשָּׁב בְּסִתְרִי" ²⁴⁹, "עַל כַּפַּיִם יִשְׁאוּנָךְ, פֶּן תִּגְלֶךְ בְּאֶבֶן רִגְלֶךְ. עַל שַׁחַל וְפֶתֶן תִּדְרֹךְ, תִּרְמַס כְּפִיר וְתִנִּין", יכווין האדם, בראשי התיבות - "יִשְׁאוּנָךְ, פֶּן תִּגְלֶךְ בְּאֶבֶן רִגְלֶךְ. עַל שַׁחַל וְפֶתֶן", שהוא נוטריקון של: **"יפת בר עשו"**.

**ובכל פעם שאומרו, יכווין לבטל קליפה של השכחה.
והמכווין כן, ניצול מכל משחית ומזיק.**

ובביאור העניין של קליפת "יפת בר עשו", כתב הגה"צ רבינו מרדכי גרוס שליט"א ²⁵⁰, משמו של הגה"צ רבי פנחס פרידמן שליט"א ²⁵¹:

שמילת "יפת", מרמזת על היצר הרע, המייפה את העבירה בעיני האדם, וצובע אותה למצווה.

ולפיכך, קליפה זו נקראת בשם "יפת".

והטעם, שהיא נקראת "בר עשו", הוא -

²⁴⁵ תהילים, צ' - יז'.

²⁴⁶ בספרו הקדוש "עבודת הקודש" - "צפון שמיר", (סי' כד' אות יח').

²⁴⁷ בספרו הקדוש "מדבר קדמות", (מערכת ו' אות ד').

והביאו הגה"ק רבינו רפאל משה אלבז זיע"א, בספרו הקדוש "עדן מקדם" (ערך "ויהי נועם", אות א').

²⁴⁸ תהילים, צא', יב' - יג'.

²⁴⁹ תהילים, צא'.

²⁵⁰ בספרו הקדוש "אגרא דחדוותא" (חלק ד', עמוד לב', אות יג').

²⁵¹ בספרו הקדוש "שבילי פנחס - ליקוטי מאמרים" (מהדורת תשע"ד, עמודים תקס'-תקסא').

שקליפה זו, מקבלת את כוחה ויוצאת מתוך שרו של עשיו, הנלחם באדם, בענייני רוחניות, ובצורה של רוחניות, וכדרשת רבותינו ז"ל²⁵², בעניין שרו של עשיו, אשר בפגישתו עם יעקב אע"ה, "כתלמיד חכם, נדמה לו".

וטעם הדבר, שקליפה זו קשה לשכחה: שכן, על דברי התורה הקדושה נאמר²⁵³, "אם תעזבני יום, יומים אעזבך", ואם כן, הפורש מדברי התורה הקדושה, בעבור אותו היופי שמדמה לו היצר הרע, מרחיק מעצמו את הבורא ית"ש. ומעתה, ההולך אחרי יצרו הרע, הנקרא בשם "יפת בר עשו", מביא על עצמו את קליפת השכחה, חלילה וחס. ולאור המתבאר, נראה להוסיף בזה: דהנה, במילת "יפת", מתקיימת משמעות הרומזת למידת הגאווה, וכבר נתבאר, שעניין הגאווה, הוא כוחו של הסמא"ל לשכח את תלמודו של האדם, ולפיכך, ביטול קליפתו של שר השכחה, מתקיימת באמירת "יְהִי נָעִם"²⁵⁴, הרומזת לנעימותה של מידת הענווה.

ז. מילת "עמלק", עולה בגימטריא למניין 240, וכמו כן, מילת "מר", עולה בגימטריא למניין זה. שכן, עמלק הרשע, שהיה כקוץ מכאיב לעם ישראל, מירר את חייהם עד למאוד. והנה, היפוך האותיות של מילת "מר", הם "רם",

²⁵² חולין, צא' ע"א.

²⁵³ וכפי שכתב רש"י הקדוש בפרשת "עקב", (דברים, יא' - יג').

²⁵⁴ תהילים, צ' - יז'.

שכן, כל מהותו ותכליתו של "עמלק", באו מסיבת הגאווה, הנרמזים במילת "מר".

ולפיכך, הוא הוא הגורם לאדם לשכח את תלמודו²⁵⁵, וכמאמר הכתוב²⁵⁶, "וְרָם לְבָבְךָ, וְשָׁכַחְתָּ אֶת יְהוָה אֱלֹהֶיךָ, הַמוֹצִיאֲךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם, מִבֵּית עֶבְדִּים".

ובפרט, שכבר נתבאר לעיל²⁵⁷, ששורש העניין, נעוץ בהעדר מידת "הכרת הטוב", ובהידבקות במידת "כפיות טוב".

ח. וממילא אם כן, עומק עניינו של עמלק : להחדיר בעם ישראל את מידת "כפיות טובה", בכדי שלא יוכלו לתקן את חטאו של אדם הראשון, וממילא שלא יבוא העולם אל תיקונו.

ומטעם כן, נסמכה פרשת "זכור" לפרשתן - פרשת "כי תבוא" : באשר מצוות "ביכורים", מלמדת אותנו היאך להפקיע את כוחו של עמלק מן העולם, והוא על ידי מידת "הכרת הטוב".

ומטעם כן, מצוות "ביכורים", מתקנת את חטאו של אדם הראשון : באשר שורשה, מידת "הכרת הטוב", מתקנת את חטאו של אדם הראשון שהיה "כפוי טובה".

ט. בהיות האדם מסגל אורחותיו, בבחינת "מצוות ביכורים - הכרת הטוב", הוא זוכה לבנים זכרים²⁵⁸ :

שכן, על ידי הבנים הוא זוכה לשמחה, וכמאמר שלמה הע"ה²⁵⁹, "מִשְׁלִי שְׁלֵמָה, בֶּן חָכָם יִשְׁמַח אָבִי, וּבֶן קָסִיל תִּוַּנֶּת אִמּוֹ".

²⁵⁵ וכמו שנתבאר לעיל באות ז'.

²⁵⁶ דברים, ח' - יד'.

²⁵⁷ באותיות ג'-ד'.

²⁵⁸ וכמו שנתבאר לעיל באות ב'.

²⁵⁹ משלי, י' - א'.

ובפרט, שעל ידי עיבור דקדושה, יש תיקון לחטאו של אדם הראשון, והוא היפך ממעשה עמלק, שזרק את עורלותיהן של ישראל כלפי מעלה ²⁶⁰.

י. מכלל הן אתה שומע לאו:

ואם כן, הכפוי טובה, אינו בכלל מידת השמחה, וממילא אינו בכלל מידת הענווה ומידת התורה.

ולפיכך, כאשר הוא מקיים את מצוות הבורא ית"ש ללא שמחה, עבודתו חלולה עד למאוד,

ועל עבודה שכזו, ראויים הקללות לחול ²⁶¹.

ומטעם כך, נסמכה פרשת "ביכורים" לפרשת "קללות". ודוק.

יא. ועל פי זה, יתבאר היאך קריאת הקללות בפרשתן, קודם ראש השנה, יגרום "שתכלה השנה וקללותיה" ²⁶²:

שכן, בקללות אלו, הורה לנו הבורא ית"ש את דרך התשובה,

והוא, שיתרחק האדם כמטחוי קשת, ממידת "כפיות טובה",

ויתדבק בכל כוחו, במידת "הכרת הטוב", ובכך יהיו כל מעשיו מתוקנים ומבורכים עד למאוד.

ובזה, "תכלה השנה וקללותיה", "תחל שנה וברכותיה".

יתן ה' יתברך, ונזכה לזה. אמן.

²⁶⁰ מדרש תנחומא, (פרשת "כי תצא", אות ט').

²⁶¹ ועיין לעיל באות ב'.

²⁶² ועיין לעיל באות ב'.

לרפוא"ש

הרב רפאל פנחס בן מרים רמו
רפאל מנחם בן רות רדואה
הרב יוסף בן רחל
חיים נתן צבי בן שרה
מרדכי בן רינה
מאיר בן נעמי
אליהו לוזון בן גד

~~~~~

שושנה סולטנה בת מרים
שרה בת סוליקא
דינה בת סוליקא
אסתר בת תמר
שרית בת גילה
פאני פרחח בת רחל

"וְצִתֵּיתִי לָהֶם בְּבֵיתִי וּבְחוֹמֹתַי יָד וְשֵׁם"

- הגה"ק רבי רפאל משה אלבאז בן רבי שמואל זיע"א
- הגה"צ רבי דוד מסעוד עובדיה בן אסתר זיע"א
- הגה"צ רבי חיים וואלקין בן צביה זיע"א
- הגה"צ רבי משה איבגי בן אסתר זיע"א
- רבי אברהם איבגי בר רחמה זצ"ל
- רבי שלום איבגי בר רחמה זצ"ל
- צורי (צורישדי) גניש ז"ל בן יולנדה תחי'
- אפרים (אפי) ביתן בן קונפיטה ז"ל
- משה חיון בר קוקה ז"ל
- דב לוסטרניק בר אביבה ז"ל

~~~

- הצדקת מזל טוב אלבאז (לבית סודרי) בת רבקה ע"ה
- הצדקת מרים רמו עובדיה בת אסתר ע"ה
- הצדקת ברוריה מויאל בת חוה ע"ה
- זוהרה פרץ (לבית כהן) בת רחל ע"ה
- מזל טוב סיגלר (לבית עובדיה) בת זוהרה ע"ה
- רחל עמוס (לבית מלכה) בת אסתרליה ע"ה
- רבקה סימוני ע"ה (לבית איבגי) בת הרבנית שרה שתחי'
- אליס חוה עישה לוי (לבית סיבוגי) בת גרסיה ע"ה
- אריקה ביננבאוס ע"ה (לבית פינקסוביץ) בת יוסף וברטה שיחי'
- חנה אילוז בת פרחא ע"ה
- איילה בת נעמי ע"ה

לעילוי נשמתם הטהורה

של הקדושים אשר נרצחו על קידוש ה'

בחג "שמחת-תורה" תשפ"ד